

Erdélyi Magyar Hírügynökség

Jelentései

1983 – 1989

JATE TÁRSADALOMELMÉLETI ÉS
KÖRTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNYE
6722 Szeged, Petőfi S. sgt. 30–34;
Tel.: 62/21-611/82

[Első piszkozat: 1990. szeptember 15.]

hely: 85/61

1986.

(nem kölcsönözhető!)

4415.1A

Kolozsvár (Cluj)
1986. január 4.

1986/1 sz. jelentés

Magyar műemléképületekben ezenül nem tarthatnak kulturális összejöveteleket

A kolozsvári (Cluj) pártbizottság "Cultura" nevű művelődéspolitikai ellenőrző szerve értesítette az érdekelt fórumokat, hogy az olyan műemlék-jellegű középületekben, amelyek a magyarság történeti relikviáinak számítanak, nem tartható többé nyilvános kulturális összejövetel.

Kolozsvárott (Cluj) a tilalom elsősorban a főtéri Szent Mihály templomot, valamint az úgynevezett Farkas utcai templomot érinti, melyekben november és december folyamán már nem tarthatták meg a meghirdetett koncerteket.

44 13/B

Sepsiszentgyörgy (Sfintul Gheorghe)
1986. január 17.

1986/2 sz. jelentés

Gyanús körülmények között elhunyt Visky Árpád erdélyi magyar színművész

Január 5-én, a Sepsiszentgyörgyöt (Sfintul Gheorghe) övező erdőségben felakasztva találták Visky Árpádot, a helyi színház egykori vezető színészét. Hírügynökségünk munkatársainak a művész rokonai és barátai elmondták, hogy a tragikus esemény teljesen váratlanul érte őket és valamennyien kétségbe vonták, hogy Visky öngyilkosságot követett volna el.

Mint többször jelentettük (lásd: HPT 5/1983; 49/1984), Visky Árpádot 1983. február 24-én a bukaresti katonai törvényszék 5 évre ítélte: "Románia, a román nép és a szocialista rendszer rágalmozása," valamint "ellenséges propaganda terjesztése" címén. Az előzményekhez tartozik, hogy Visky több ízben valóban nyilvánosan is bírálta a román állambiztonsági szervek ügynökeinek önkényeskedéseit és a Romániában tapasztalható általános terrort.

A nemzetközi tiltakozások következményeképpen Viskyt a román hatóságok 1984. szeptember 7-én szabadlábra helyezték, de közölték vele, hogy "mint színész Romániában sohasem léphet többé fel" és kényszerítették, hogy az egyik helyi üzemben mint segédmunkás dolgozzék. Ezt követően, Visky beadta áttelepülési kérelmét Magyarországra, amit – információink szerint – a magyar hatóságok megértéssel fogadtak. Az elmúlt év őszén azonban Visky elmondta munkatársainak, hogy a romániai szervek minden alkalmat megragadnak, hogy akadályozzák kitelepülésének hivatalos ügymenetét és ezt azzal magyarázta, hogy: "túl sokat tudok és attól félek, hogy ha egyszer kinn leszek kitálatok mindennel, a kínzásokkal, a zsarolásokkal, a megaláztatásokkal . . ."

Sepsiszentgyörgyi (Sfintul Gheorghe) források mint további tisztázatlan körülményt említik, hogy Visky Árpád tetemét a helyi rendőrség találta meg, egy ember nem járta, elhagyatott erdőrészben, mégpedig – orvosi véleményezés szerint – a halál beálltát követő percekben.

Kolozsvár (Cluj)
1986. január 15.

1986/3 sz. jelentés

Magyar értelmiségiek újabb kihallgatása Kolozsvárott

Több kolozsvári (Cluj) magyar és román értelmiségit, közöttük Szöcs Géza költőt és Marius Tabacu zenetanárt, január 14-én kihallgatta a romániai politikai rendőrség, a Securitate. A vallatások több mint tíz órán át tartottak, de tettelegességről nem érkezett jelentés.

A nyomozók elsősorban a kolozsvári (Cluj) értelmiségiek magyarországi kapcsolatai felől érdeklődtek, és akciójuk nem titkolt szándéka volt annak megakadályozása, hogy a nemzetközi PEN New Yorkban folyamatban lévő kongresszusával kapcsolatban az erdélyi magyarság képviselői állást foglaljanak.

A hír részleteire később külön jelentésben visszatérünk.

Nagyvárad (Oradea)
1986. január 17.

1986/4 sz. jelentés

A román hatóságok egyelőre még nem léptették életbe a Magyarország és Románia közötti turistaforgalom kilátásba helyezett korlátozását

1985. november 5-én kiadott 90-es számú jelentésünkben arról számoltunk be, hogy január 1-től a román hatóságok drasztikusan csökkenteni akarják a Magyarország és Románia közötti turistaforgalmat.

Legfrissebb értesüléseink szerint ez egyelőre nem következett be. Bár az erdélyi nagyvárosok rendőrségein már most sem fogadnak el tükai igényvel benyújtott útlevélkérelmet, nem akadályozzák azok kiutazását, akik régebben kérelmeztek útlevelüket. Olyan jelentéseket is kaptunk, hogy a román határőri szervek magatartása is valamelyest civilizáltabb lett. December és január folyamán a budapesti kiadású szépirodalmi könyveket, átvizsgálás után beengedték Romániába; az utasokat nem zaklatták, bár testi motozásra — elsősorban román állampolgárok esetében — még így is gyakorta sor került.

Megfigyelők tudni vélik, hogy a román magatartásban bekövetkezett változás és a turistaforgalom korlátozásának elmaradása a budapesti kormány határozott fellépésének köszönhető. Annyi már eddig is gyanítható volt, hogy a román vezetés a korlátozás kiszivárogtatásával nyomást próbált gyakorolni Magyarországra, és — az erdélyi magyarságot túszként kezelve — így igyekezett engedményekre és passzivitásra bírni a budapesti kormányt Románia erőszakos kisebbségi politikájával kapcsolatban. Bukaresti források arról számoltak be, hogy a román vezetés a magyar kormánynál mindenekelőtt azt szeretné elérni, hogy fojtsa el a Magyarországon, az erdélyi magyarság ügyében kibontakozó egyre határozottabb tiltakozásokat.

Bukarest
1986. január 18.

1986/5 sz. jelentés

Az új építkezési szabványrendekezés szerint ezentúl konyha nélkül készülnek a tömbházi lakások

Amint arról a világsajtó is beszámolt, a román pártvezetés elhatározta népkonyhák felállítását a lakosság ételkészítési szükségleteinek látszólagos biztosítására. A népkonyhák a nagyobb ételkészítési egységek *helyén és helyett* fognak működni. Az alap ételkészítési anyagokat külön nem lehet majd megvásárolni, csupán feldolgozott és az állami ellenőrök által megszabott formában és mennyiségben.

Hírügynökségünk munkatársa olyan értesítéseket szerzett a bukaresti építkezési vállalat néhány alkalmazottjától, melyeknek értelmében a családi tömbházak tervezésével megbízott mérnökgárda utasítást kapott olyan lakástervek elkészítésére, mely lakásokból hiányozni fog a konyha. Konyhák helyett – így a jelentés – családi ebédlőfülkéket kell tervezni, melyekben legfeljebb az ételek felmelegítése lehetséges, de semmilyen főzésre alkalmas, nagyobb teljesítményű "energiafogyasztó" nem szerelhető fel.

Mivel az öröklakások is hasonló szabvány szerint fognak készülni, ezért jogosnak tartjuk azt a feltételezést, miszerint a román vezetés a mostani nélkülözéseket és általános nyomort is egyszer s mindenkorinak tekinti.

Nagyvárad (Oradea)
1986. január 22.

1986/6 sz. jelentés

A romániai rendőri szervek a cigányság nagy csoportjait toloncolják át évente Magyarországra

Biztos jelentések számolnak be már jó ideje arról, hogy Romániából nagy számban kényszerítenek át a határon úgynevezett "vándor cigány" csoportokat.

Mindehhez tudni kell, hogy Romániában – egyes becslések szerint – több millióra tehető azoknak a cigányoknak a száma, akik nincsenek anyakönyvezve és semmilyen személyi, állampolgári okmánnyal nem rendelkeznek, és akiket a tízévenként megtartott népszámlálás alkalmával sem szokás számba venni. Az utóbbi időben – a fokozott éhínség elől menekülő – cigányok nagy csoportjai vándoroltak át Óromániából (a mai Románia déli és főképp észak-keleti részéről) Erdélybe, ahol a rendőrség a nagyvárosok környékén átmenetileg internálta őket, majd egy részüket visszaküldte Óromániába, másik részüket pedig – ideiglenes őrizetbentartás után – Magyarországra, illetve Jugoszláviába toloncolta át.

Információink szerint az áttoloncolások előtt a nagyvárad (Oradea) rendőrség Lenin tér 6. szám alatti épületének belső udvarán a cigánycsoportokat átkutatják és elvesznek tőlük minden olyan holmit, ami előzetes romániai tartózkodásukra utalhatna. Majd gépkocsikon – általában teherautókon – elszállítva őket, a magyar szervek által kevésbé őrzött Nagyszántó-Mihályfalva (Santau Mare-Valea lui Mihai) közötti határvonalon "átküldik" magyar területre.

Úgy értesültünk, hogy az elmúlt öt év nyári hónapjaiban, évente mintegy 1,500-2,000 személyt távolítottak el ezen az úton a román rendőri szervek az országból.

A kérdéssel kapcsolatos magyarországi hivatalos állásponttól, valamint a "vándor cigányok" jugoszláviába történő áttoloncolásának részleteiről nem áll rendelkezésünkre bővebb információ.

Bukarest
1986. január 29.

1986/7 sz. jelentés

Törvénytervezet a kisebbségek nyelvein történő középiskolai oktatás megszüntetésére

A román pártvezetéshez közel álló források jelentik, hogy rövidesen az úgynevezett Nagy Nemzetgyűlés elé terjesztik az új oktatási törvényt. A törvénytervezet értelmében a jövőben a Romániában élő kisebbségek nyelvein az oktatás az általános iskolákra fog korlátozódni. A középiskolákban a nemzetiségek nyelvének és irodalmának tanítása fakultatív lesz és a tanügyminisztérium külön engedélyéhez kötött.

Bár a törvénytervezet előterjesztése még nem történt meg, biztos értesüléseink vannak arra vonatkozóan, hogy a nagyváradi (Oradea) és a kolozsvári (Cluj) nyomdákban már leállították a magyar nyelvű középiskolai tankönyvek előállítását.

Csikszereda (Miercurea Ciuc)
1986. február 1.

1986/8 sz. jelentés

Őrizetbevettek egy erdélyi magyar költőt

A *Hargita* című csikszeredai (Miercurea Ciuc) magyar napilapnak a Ceausescu születésnapja alkalmából megjelentetett ünnepi számában napvilágot látott Murgu Pál egy, az államelnökhöz címzett verse ("Jövők hitével"). Feltehetően a vers dicsőítő hangneme miatt a cenzúra nem vette észre, hogy a sorok kezdőbetűi összeolvasva a "költészet és kényszer" szöveget rejtik.

Információink szerint a lap megjelenése utáni második napon Murgu Pált őrizetbe vette a Securitate és vattatása azóta is folyik.

Murgu Pál azon költők közé tartozik, akik az elmúlt évek során Ceausescu személyi kultuszának szolgálatába szegődtek, s ezért őt is kítaszította magából az erdélyi magyar közszellem. Tudósítónknak ismerősei arról számoltak be, hogy Murgu már jó ideje lelkiismereti válsággal küszködött és az ellenállás módját kereste. Minden bizonnyal ez készíthette mostani versének megírására is.

Jövők hitével

Nicolae Ceausescu elvtárs tiszteletére

Januárban fölragyog

kibontakozóban a jövő e tájon,

ölti hajnalok fényességét,

létrelobban milliók hitében,

testesül majd földnek tavaszában,

érik gyümölcsé gazdag őszében.

Szilárdúl bennünk is a tettek vágya,

ereinkben munkál a tűz,

testvéri összefogásban erősödünk,

él mibennünk a Jövő, újjászületik

sorsunkat örökre összefogja.

Köszönt ma Embert, köztünk az Elsőt

éltető szívünk minden dobbanása

nyílik lelkünkben a szeretet

száll a hála vallomása;

ez a mi jövőnk, januárban ragyogó
remény halhatatlan szavaival:
Románia, Ceausescu, pártos hitünk!
Murgu Pál

Kolozsvár (Cluj)
1986. február 5.

1986/9 sz. jelentés

Szőcs Géza rövidesen elhagyja Romániát

A január 14-i zaklatásokat követően (lásd: HPT 3/1986), a kolozsvári (Cluj) Securitate közölte Szőcs Géza költővel, hogy "Romániában többé semmiféle politikai vagy egyéni lehetőséggel sem számolhat" és, hogy "saját biztonsága érdekében jobban teszi, ha elhagyja az országot."

Szőcs Géza az erdélyi magyar irodalom egyik legkiemelkedőbb alakja. 1953-ban született Marosvásárhelyen (Tirgu Mures). 1981 és 1983 között Ara-Kovács Attilával és Tóth Károllyal együtt szerkesztője volt a Nagyváradon (Oradea) megjelentetett *Ellenpontok* című szemizdat lapnak. 1985-ben az erdélyi magyarság érdekében üzenetet küldött az Ottawai Emberi Jogi Konferenciának és Király Károllyal valamint Dorin Tudoran román íróval együtt felhívást intézett az ENSz-hez egy kisebbségvédelmi nemzetközi szervezet létrehozása érdekében.

Szőcs Géza várhatóan négy hónapon belül elhagyja Romániát és a Német Szövetségi Köztársaságban fog letelepedni.

Kolozsvár-Marosvásárhely (Cluj-Tirgu Mures)
1986. február 10.

1986/10 sz. jelentés

Újabb törvényerejű rendelet a külföldiekkel tartott kapcsolatok korlátozására

Január utolsó hetében az erdélyi magyar sajtó alkalmazottainak tartott előadások során olvasták fel a külföldiekkel tartandó kapcsolatokat szabályozó új, úgynevezet 408-as dekrétumot. E dekrétum szerint román állampolgárok – különösen a kulturéletben funkciót betöltők – lakásukon többé nem fogadhatnak idegen állampolgárt. Az ilyen találkozókra ezután csak a helyi "pártkabinet" egy erre az alkalomra kijelölt külön helyiségében kerülhet sor.

A találkozóra a román állampolgárnak minden esetben az illetékes Securitate-megbízottól kell engedélyt kérnie, utána pedig részletes jelentésben kell beszámolnia a találkozón megbeszéltek tartalmáról.

Értesüléseink szerint Kolozsvárott (Cluj) a nagyobb üzemek munkásai előtt is felolvasták e dekrétumot.

Nagyvárad (Oradea)
1986. február 15.

1986/11 sz. jelentés

Visky Árpád utolsó napjai egy nyilvánosságra került dokumentum tükrében

Visky Árpád, a január elején, tisztázatlan körülmények között elhunyt színművész egyik barátja hírügynökségünk rendelkezésére bocsátotta annak az 1986. január 4-i telefonbeszélgetésnek a pontos szövegét, melyet a művésszel folytatott.

Mint jelentettük (lásd: HPT 2/1986, január 13), **Visky Árpádot** január 5-én (egyek vélemények szerint 12-én), a Sepsiszentgyörgyöt (Sfintul Gheorghe) övező erdőségben felakasztva találták. Több körülmény arra utal, hogy **Visky** nem önszántából vetett véget életének. Egybehangzó vélemények szerint a színművészt a román állambiztonság emberei ölték meg és erdélyi magyar körök már csak ezért is határozottan helyeselték és helyeslik a nemzetközi PEN New York-i kongresszusán elfogadott azon felhívást, hogy **Visky Árpád** halálát nemzetközi bizottság vizsgálja ki.

Reméljük, hogy az itt közreadott dokumentum újabb adalékokkal szolgálhat a tragédia valódi okainak és előidézőinek leleplezéséhez és egyben segítségére lehet mindazoknak akik a tragédia nemzetközi kivizsgálását szorgalmazzák.

– “Drága barátom, nagyon boldog vagyok, hogy hallak.

Visky: Tudom, akkor sem s most sem maradtál hűtlen hozzám. Nagyon drukkolok érted. Várlak hozzám, bármikor jöhetsz!

(Erre beindultak a felvevő készülékek: a hangerő felére csökkent; süvítő hang.)

Visky: Na hallod, ezek a tehetetlenek, mindig a nyomomban vannak, még cigarettát sem tudok vásárolni nélkülük. Amikor berugok, hazafelé menet kikezdenek velem. Akiknek köszönök, már azokat is figyelik. Tróger gazemberek, nagyon utálnak, pedig hidd el, ártatlan vagyok.

– Legfontosabb az egyensúly és a távlati terved!

(Mondtam nyugtatólag s egyben célozva arra, hogy talán rövidesen engedélyezik neki, hogy Magyarországra emigrálhasson.)

– S ezért érdemes mosolyogni “bukón is huncut szemekkel.”

Visky: Tudod, újabban gúnyolódnak velem. Holmi megfizetett

pribékek, pedig tudod, hogy ártatlan vagyok. Mindent át szeretnék adni, amit tudok a szakmámban. A színház mindenem s elvették tőlem. Ezen a téren nagyon erős vagyok, szeretném tanítani azt, amit tudok.

(Most zenét sugárzott a telefonkészülék.)

Visky: Na ugye, már az aláfestés is megvan.

– Nem szabad komolyan venni! Ez telefonhiba!

Visky: Ezek már azt is mondták, meg vannak számlálva a napjaim.

Hát ide jutottunk? Ezek a trógerek vigyáznak az emberekre? Még olvasni sem tudnak, de megfizetik őket. Provokálnak minket. Mindent úgy tüntetnek fel, mintha mi csinálnánk, közben ők a provokátorok, aki pedig ezt lereagálja, azt rögtön "felszámolják" . .

(Újabb visító hang a telefonban.)

– Szervusz, drága barátom, fel a fejjel, megkereslek! Remélem még sokmindenre megtanítasz . . .

Visky: Érted, holnap is odamennék. Te most honnan beszélsz? Ne igyál és üdvözlöm az ismerősöket! Boldog új esztendőt!

– Postáról hívtalak, az egyik postáról, "ideiglenes hangulatban."

(Ekkor teljesen elnémult a telefon. Egyébként mindig álnéven beszéltem vele, de ő tudta, hogy én vagyok.)"

Marosvásárhely (Tirgu Mures)
1986. március 10.

1986/12 sz. jelentés

Házkutatást tartottak két erdélyi magyar professzor lakásán

Március első napjaiban, Marosvásárhelyen (Tirgu Mures), dr. Dóczy Pál orvosprofesszor és dr. Spillmann József orvostörténész, egyetemi tanár lakásán házkutatást tartottak a román állambiztonsági szervek.

Információink szerint az akció semmilyen terhelő bizonyítékot sem tudott felmutatni. Megfigyelők szerint nem is ez volt a cél. A román szervek inkább arra törekedtek, hogy megfélemlítsék, megalázzák a két nemzetközi hírnőt.

Jelentések számoltak be arról is, hogy a marosvásárhelyi Orvostudományi és Gyógyszerészeti Intézetben az elmúlt év folyamán minden olyan, az oktatásban használatos szemléltető anyagot, illetve kiegészítő eszközt, melyeken magyar felirat volt, kivontak a forgalomból. Mint köztudott, a főiskolán az oktatás egy része még ma is magyar nyelven folyik, ám megbízható értesülések szerint ebben a tanévben már ezt is felakarják számolni. Mindehhez azonban arra van szükség, hogy a főiskola köztisztviselőiben álló tanárait lehetetlenné tegyék s ha mód van rá, kiűldözzék az országból, vagy kényszernyugdíjba helyezték őket. A Securitate mostani akciójának fő célja is alighanem ebben keresendő.

Kolozsvár (Cluj)
1986. március 15.

1986/13 sz. jelentés

Bélyegblokk jelent meg a romániai terror áldozatainak emlékére

1986. március 15-én az Erdélyi Magyar Hírügynökség öt darabból álló emlék- és segélybélyeg-sorozatot jelentetett meg. Az egyes címleteken olyan erdélyi magyar személyiségek portréi szerepelnek, akiket a román állambiztonság meggyilkoltatott, illetve akiket – jogvédelmi magatartásukért – a jelenlegi romániai rezsim börtönben tart. Az alábbiakban ismertetjük az emlékblokk egyes címleteit:

Hadházi Iván evangélikus lelkészt ábrázolja a sorozat első darabja. Hadházi 1950-ben született. Szóvátette az erdélyi magyar történeti emlékek elpusztítását és missziós tevékenysége fő céljának azok gyámolítását tekintette, akiket a román rezsim politikai okok miatt üldözött. A román Securitate ügynökei 1982 őszén, Marosvásárhely (Tirgu Mures) közelében autóval halálra gázolták. A bélyeg színezése fekete-fehér.

Pálfi Géza római katolikus lelkészt ábrázolja a blokk második darabja. Pálfi 1941-ben született, a gyulafehérvári (Alba Iulia) Teológiai Egyetemen végezte tanulmányait, majd rövid ideig ott tanított. **Márton Áron** egykori erdélyi katolikus püspök szűkebb köréhez tartozott és egyes források szerint Márton szerette volna a fiatal papot egykoron saját utódjaként a püspöki székben látni. Pálfit a román Securitate emberei 1983 karácsonyát követően vették őrizetbe. Nagyon megkínózták, lépe leszakadt, mája is megsérült. Ennek következtében 1984 elején, a Marosvásárhelyi (Tirgu Mures) börtönkórházban meghalt. Székelyudvarhelyen (Odorheiu Secuiesc) temették el, híveinek többezres tábora kísérte utolsó útjára. Az emlékbélyeg zöld-fehér színösszetételben készült.

Visky Árpád színművészt ábrázolja a harmadik bélyeg. Visky 1940-ben született. A sepsiszentgyörgyi (Sfintul Gheorghe) színház tagjaként tevékenykedett, míg 1982-ben le nem tartóztatták. 1983 február 24-én a bukaresti katonai törvényszék öt évre ítélte "Románia, a román nép és a szocialista rendszer rágalmazása," valamint "ellenséges propaganda terjesztése" címén. A nemzetközi tiltakozás miatt 1984-ben szabadlábra helyezték. 1986 januárjában, a Sepsiszentgyörgyöt övező erdőségben felakasztva találták. Ismerősei szerint Viskyt a román állambiztonság gyilkoltatta meg. A címlet színezése vörös-fehér.

A bélyegblokk két utolsó darabja két – politikai okokból jelenleg is börtönben tartott – erdélyi magyar értelmiségit ábrázol. **Borbély Ernő** 1952-ben született és a Kolozsvári Egyetemen szerzett filozófiai diplomát. 1982 őszén tartóztatták le azzal a hamis váddal, hogy részt vett az *Ellenpontok* című szamizdat lap terjesztésében. **Borbélyt** a szamosújvári (Gherla) börtönben tartják fogva. A bélyeg színösszetétele kék-fehér.

Páll Béla matematikatanárt ábrázolja a blokk ötödik bélyege. Páll 1927-ben született. Ditróban (Ditrau) tartóztatták le 1983-ban és hat évre ítélték, politikai okok miatt. Jelenleg – elborult elmével – a Jilavai (Bukarest melletti) börtönben tartják

fogva. A bélyeg színezése barna-fehér.

Hírügynökségünk a bélyegblokk közreadásával emlékeztetni kívánja a közvéleményt azokra, akik az emberi jogokért, a demokráciáért és a nemzeti szabadságért Erdélyben sikraszálltak. Az emlékbélyegekért befolyó összegből a magáramaradt családokat és az erdélyi jogvédelmi mozgalmat kívánjuk támogatni.

Marosvásárhely (Tirgu Mures)
1986. március 20.

1986/14 sz. jelentés

Az 1977-es romániai bányászsztrájk egyik magyar részvevője nyilatkozatban fordul az USA Kongresszusához

1977 nyarán az Erdély dél-nyugati részén lévő Petrozsényban (Petrosani) bányászsztrájk volt, amelyet a román kormányzat példátlan brutálitással vert szét. Ceausescu államelnök emberi hitványságát példázza, hogy a munkásokkal kötött megegyezés egyetlen pontját sem tartotta be, ezzel szemben a sztrájk két szervezőjét meggyilkolták, több ezer bányászt pedig az ország legkülönbözőbb részére deportáltak.

Most jutott el hozzánk a nagyszabású munkásmegmozdulás egyik magyar résztvevőjének még 1985 elején írt nyilatkozata. A nyilatkozat írója Hosszú István bányász, akinek a sztrájk után kényszerlakhelyet jelöltek ki szülővárosában és megfosztották az állampolgári jogok gyakorlásának szinte valamennyi lehetőségétől. Ezért úgy határozott, hogy elhagyja az országot és az USA-ban szándékozik letelepedni. Nyilatkozatát az alábbiakban, teljes terjedelemben közöljük:

“Hosszú István bányász, az 1977 augusztusi sztrájk részvevője a következőket hozom az Amerikai Egyesült Államok Kongresszusának és Szenátusának tudomására.

1. Nem értek egyet azzal, hogy Romániában a szakszervezetek csak mint a pártpolitika hajtószíjait működnek. Tiltakozásul már 1972-ben kiléptem a munkásoknak sem jogait, sem érdekeit nem védő úgynevezett szakszervezetből.

2. Nem értek egyet azzal, hogy a zsilvölgyi bányászok 14 pontba foglalt követeléseit, amelyeknek teljesítését az RKP főtitkára 1977. augusztus 3-án Lupényben (Lupeni) személyesen megígérte és amelyeket a hatóságok rövid ideig teljesítettek is, ma már nem ismerik el. A főbb követelések a következők voltak:

- o A munkaidő csökkentése napi 8 órától 6 órára. (1983 óta a bányászok ismét napi 8 órát dolgoznak.)
- o Annak a határozatnak a megváltoztatása, mely szerint a bányászok nyugdíjkorhatárát 50-ről 55 évre emelik. (Ma csak azok a bányászok mehetnek 50 éves korukban nyugdíjba, akik legalább 20 évet dolgoztak a föld alatt.)
- o Annak a határozatnak a megváltoztatása, mely eltörölte a III. fokú rokkantságot és betegnyugdíjat. (Ma elmondható, hogy a határozatot nem változtatták meg méltányos és érdemleges módon, s ez elsősorban a bányászok érdekeit sérti, akik egészsége a körülmények és munkabalesetek folytán különösen veszélyeztetve van.)
- o Olyan munkásbizottságok létrehozása, melyek jogában és hatalmában áll az alkalmatlannak vagy korruptnak bizonyult vezetők leváltása.
- o A bányavidék megfelelő élelmiszer ellátásának és megfelelő egészségügyi kádereknek a biztosítása. (A jobb egészségügyi

- ellátás megszervezése a sztrájk egyetlen pozitív eredménye, az élelmiszerellátás azonban nem javult.)
- o Megfelelő munkahely biztosítása a bányászok családtagjai számára. (Részben ez a követelés is teljesült.)
 - o Annak követelése, hogy a rádió és televízió tárgyilagosan ismertesse a sztrájk előzményeit és lefolyását. (Ezt a mai napig sem teljesítették.)
3. Nem értek egyet azzal, hogy az 1977-et követő években a sztrájk szervezésében részt vett bányászokat kényszerrel kitelepítették a Zsil völgyéből, alulírottat például szülővárosába, Szovátára. Nem értek egyet a hivatalos magyarázat szűkszavúságával, mely szerint Jurca mérnököt, a bányászok egyik fő szóvivőjét, véletlen baleset következtében lőtték volna agyon a Petrozsény-Petrila (Petrosani-Petrila) közötti térségben fekvő alagútnál egy évvel a strájkot követően és nem értek egyet azzal, hogy Jurca mérnök családja nyom nélkül eltűnt a Zsil-medencéből.
4. Nem értek egyet azzal a szereppel, amit a politikai rendőrség játszik a mai Romániában, felügyelete alatt tartva az élet minden területét, a termelés megszervezésétől kezdve a magánéletig, behálózva a társadalom minden egyes részecskéjét. Tiltakozom az ellen, hogy alulírottat 1977 augusztusa óta 72 alkalommal hallgatták ki a Securitate emberei.
5. Nem értek egyet az RKP politikájával általában és nemzetiségi politikájával különösen. Nem értek egyet a magyar nyelvű oktatás és kultúra visszaszorításával. Csatlakozom az *Ellenpontok* folyóirat programjához a nemzetiségi kérdés megoldása tekintetében.
6. Nem értek egyet azzal, hogy állandóan zaklatják és meghurcolják Szőcs Gézát, az Erdélyben élő magyarok és németek érdekeinek szószólóját, aki az egész román nép jogfosztottsága ellen és a különböző nemzetiségek jogegyenlőségéért küzd. Szolidaritást vállalok vele, valamint Dorin Tudoran, Constantin Mihai Botez, Gheorghe Calciu-Dumitreasa román értelmiségiekkel, és szolidaritást vállalok a politikai okokból börtönbe zárt Radu Filipescuval, Visky Árpáddal és Borbély Ernővel.
7. Támogatom Szőcs Géza két javaslatát a romániai szakszervezeti mozgalom kiépítésére és egy ENSZ-védnökség alatt működő nemzetközi kisebbségvédelmi szervezet létrehozására, melyet romániai magyarként már csak azért is fontosnak tartok, mivel egyaránt képviselheti a Magyarország határain kívül élő magyarok és a Románián kívül élő románok érdekeit is.
8. Nem értek egyet az egyes vallásfelekezetekhez tartozók üldözésével és megbélyegzésével, mint amilyenek például a Jehova tanúi.
9. Nem értek egyet a kötelező túlórákkal és egyes vasárnapok és ünnepnapok kötelező munkanapokká nyilvánításával Romániában, és úgy gondolom, a szombati nap munkaszüneti nap kellene legyen. Ezen álláspontomért és fentebbi nézeteimért munkahelyemen, a szovátai "Munca" kisipari szövetkezetben 1984 őszén sztrájkba léptem és a közeljövőben ismét bejelentett sztrájkba lépek.
10. Az amerikai nemzet anélkül, hogy a "belügyekbe" avatkozna, pusztán már a hatalomnak kiszolgáltatott népek sorsa iránti érdeklődéssel is nagy segítségére lehet a

népnek. Az elnyomott népek bizalma Amerika felé fordul.

11. Romániában az alkotmány értelmében a véleményszabadság jogának gyakorlása nem törvénysértés. Ennek és a méltányosságnak szellemében fenti nézeteimet a nyilvánosság előtt is vállalom.

12. Nekem már nincs hazám, csak szülőföldem.

Hosszú István

1985. február"

A nyilatkozat nyilvánosságra hozatala után Hosszú István elveszítette állását. Három gyermekével és feleségével együtt egy rokonánál él. Címe: Sovata, Cartierul Eminescu, Bloc N4, ap. 14. Románia.

Kolozsvár (Cluj)
1986. március 21.

1986/15 sz. jelentés

A nemzetiségi diszkrimináció jegyében betiltották a Maros Népi Együttes Kolozs megyei műsorait

1986 februárjában a marosvásárhelyi (Tirgu Mures) Maros Népi Együttes vendégelődést hirdetett meg Kolozsvárott (Cluj), Szamosújváron (Gherla), Désen (Dej) és Kolozs megye más helységeiben.

Az előadásokat a helyi szervek először elhalasztották, majd letiltották s az eladott jegyeket visszaváltották. Hírek szerint a műsorok nemzetiségi összetétele volt a betiltás oka – vagyis, hogy nem tartalmaztak kellő mértékben román műsorszámokat.

Az előadások elmaradása különösen a vidék közönségét sújtja, melynek – miután a helyi műkedvelő, kulturális tevékenységet a hatóságok szinte teljes egészében felszámolták – semmilyen más lehetősége sincs saját kultúrájának ápolására.

Sepsiszentgyörgy (Sfintul Gheorghe)
1986. március 23.

1986/16 sz. jelentés

A Visky Árpád halálával kapcsolatos hírek cáfolására a román állambiztonság ügynököket szándékszik külföldre küldeni

Jelentések számolnak be arról, hogy az elmúlt időszakban több sepsiszentgyörgyi (Sfintul Gheorghe) magyar értelmiségit keresett meg a román állambiztonság (Securitate), azzal a céllal, hogy rábírja őket: utazzanak külföldre és igyekezzenek elhitetni, hogy Visky Árpád színművész halálához a romániai hatóságoknak semmi köze. A hatóságok állítása szerint Visky öngyilkos lett, holttestét pedig szánkázó gyermekek találták meg.

Mint jelentettük, Viskyt 1986 januárjának első napjaiban, a Sepsiszentgyörgyöt (Sfintul Gheorghe) övező erdőszéleken a rendőrség felakasztva találta. Tanuk számoltak be arról, hogy a tragédiát megelőzően a Securitate emberei többször halállal fenyegették Viskyt és akadályozni igyekeztek Magyarországra történő emigrálását. Az eset világszerte nagy felháborodást keltett és a nemzetközi PEN New York-i kongresszusa elítélő nyilatkozatban követelte Visky halálának kivizsgálását.

Kolozsvár (Cluj)
1986. március 25.

1986/17 sz. jelentés

Betiltották a Korunk Galéria márciusi rendezvényeit

A *Korunk* című kolozsvári (Cluj) folyóirat védnöksége alatt immáron hagyományosnak számító **Korunk Galéria** soron következő rendezvényét 1986. március 2-án betiltották. A kiállítás megnyitóján **Agondton András** és **Márkos Albert** hegedűművészek Prokofjev darabokat játszottak volna, **Banner Zoltán** pedig kolozsvári költők verseiből adott volna elő.

A rendezők március 22-én ismét ugyanazt a programot nyújtották be, de a hatóságok – hivatkozva arra, hogy az előadás előbb nem volt cenzúrázva (romániai rendőrszargonban: nem volt "vizionálva") – újra megakadályozták **Banner Zoltán** előadását, a zenei betétekkel kapcsolatban pedig az engedélyt ahhoz kötötték, hogy Prokofjev mellett egy román zeneszerző, Enescu műveiből is játszanak.

Itt jegyezzük meg, hogy egy helyi román nyelvű folyóirat, a *Tribuna* szerkesztősége hasonló kiállításokat szokott rendezni, de természetesen ezeket a műsorokat nem szükséges előzetesen "vizionálni."

Kolozsvár (Cluj)
1986. március 30.

1986/18 sz. jelentés

A pártszervek igyekeznek nyomást gyakorolni a Kolozsvári Magyar Színház művészeire, hogy játsszanak román nyelven is

A párt központi bizottságának külön delegációja látogatott el a minap a Kolozsvári Magyar Színházhoz. A színészeket gyűlésre hívták össze, ahol a delegáció vezetője kifejtette azon óhaját, hogy a színház ezentúl a román szerzők műveit játssza eredeti – tehát román – nyelven. A színház egyik vezető színésze Héjja Sándor magyar nyelvű felszólásában kifejtette, hogy a román nyelvű előadások egyet jelentenének a Kolozsvári Magyar Színház megszüntetésével s hozzátette, hogy az efféle előadásoknak nyelvi akadály is lenne. A delegáció vezetője Héjját többször félbeszakította, felszólítva: közölje megjegyzéseit románul, amire a színész nem volt hajlandó:

Erdélyi megfigyelők az esetben újabb jelét látják annak, hogy a romániai hatóságok az erdélyi magyar színművészet teljes felszámolására törekednek. Ugyanakkor felhívják a nemzetközi fórumok figyelmét azokra a – még élő – erdélyi magyar színészekre, akik igyekeznek mindent megtenni emberi-nemzeti létük megóvása érdekében.

Bukarest
1986. április 2.

1986/19 sz. jelentés

A nemzeti gyűlölködés jegyében újabb pamfletet jelentettek meg Romániában

Az elmúlt héten látott napvilágot **Corneliu Vadim Tudor** román költő és politikai közíró cikkgyűjteménye a bukaresti Sport és Turisztikai Könyvkiadónál. A mű címe: "Mindria de a fi roman" (magyarul: "Románnak lenni büszkeség").

A könyv az éles, nyílt és propagandisztikus sovinizmus és magyarellenesség hangján szól a távoli és a közelmúlt eseményeiről, majd ekként foglalja össze a magyarokkal szembeni vádjait: "Ha arra gondol az ember, hogy az egykori lovagok a történelmi eszméletvesztés vámszedői révén ma újra színre lépnek s az emberi jogok nevében egyazon kézzel írják meg emlékirataikat, cikkeiket s húzzák meg a román paraszt tarkójához nyomott pisztoly ravaszát . . . akkor jéghideg undor fogja el." (121. oldal).

Corneliu Vadim Tudor a román kommunista párt által pártfogolt költő. Világviszonylatban is híressé vált két évvel ezelőtt *Saturnalli* (magyarul: *Saturnaliák*) címmel publikált verseskötete, mely a Romániában élő zsidóság elleni pogromra agitált. **Corneliu Vadim Tudor** a *Saptamina* című hetilap munkatársa, de az utóbbi időben a román televízió is igényli szolgálatait. A *Románnak lenni büszkeség* című mostani cikkgyűjteménye – jellemző módon – ugyanannál a kiadónál jelent meg, mint **Ion Lancranjan** emlékezetes, 1982-ben publikált "Cuvint despre Transilvania" (magyarul: "Szózat Erdélyről") című sovinizszi pamfletje.

Kolozsvár (Cluj)
1986. április 4.

1986/20 sz. jelentés

Tőkés István tiltakozó felhívása

Tőkés István (született 1913-ban) a több mint kétmillió lelket számláló erdélyi magyarság mintegy felét tömörítő Református Egyház reprezentatív személyisége. Politikai magatartása miatt a romániai rezsim megakadályozta, hogy gyülekezete akarata szerint püspök lehessen.

A Románia minden lakóját, de különösen a kisebbségeket sújtó általános terrorból Tőkés egész családjának kijutott és még ma is kijut. Gyermekeinél, akik – élve állampolgári jogaikkal – felszólították az erdélyi magyarság szellemi képviselőit, hogy írásban tiltakozzanak az ország vezetőinél a fokozódó elnyomás ellen, házkutatást tartottak s az akcióban részt vevők közül nem egyet súlyosan bántalmaztak.

Tőkés egyik fiát, Tőkés Lászlót megfosztották dési (Dej) segédlelkészi állásától, annak ellenére, hogy gyülekezete a rendőrség megfélemlítő akciói ellenére is kifejezte iránta való ragaszkodását. S bár a legutóbbi napokban érkeztek olyan hírek, hogy Temesvárott (Timisoara) lelkészi állást biztosítanak számára, erősen tartja magát a gyanú, hogy a hatóságok csak a kül- és belföldi közvélemény megtévesztését akarják ezzel elérni. Annál is több fenntartással kell kezelnünk minden ilyen intézkedést, minthogy Tőkés László feleségét – aki tanárnő – egyidejűleg az ország egy távoli vidékére helyezték.

Emlékeztetünk arra, hogy az erdélyi Református Egyház rendkívül nehéz helyzetéről több ízben beszámolt a világsajtó. Alig egy éve annak, hogy nyilvánosságra került: a Nyugatról ajándékképpen Romániába eljuttatott mintegy húszezer magyar nyelvű Bibliát a hivatalos szervek bezúzták és a brailai papírgyárban vécépapírt gyártattak belőle. Feltehetően hasonló sorsra juthatnak az egyház azon történeti dokumentumai – anyakönyvek stb. – is, melyeknek elkobzása már évek óta folyamatosan zajlik.

Tőkés István volt teológiai professzor, egykori püspökhelyettes, az erdélyi egyház Református orgánumának, a *Református Szemlének* eltávolított főszerkesztője, mint kényszernyugdíjazott Kolozsvárott (Cluj) él (címe: Cluj-Napoca, Bd. Lenin 37). Sorsáról, tiltakozó akcióiról, az évek folyamán hírügynökségünk többször beszámolt. Most az idős teológus egy olyan tájékoztató felhívását tesszük közzé, mely összegzi az elmúlt évek tapasztalatait és rámutat arra, hogy az erdélyi magyarság és az egyház helyzetével kapcsolatos, egyes külföldi álláspontok – nyugaton és keleten egyaránt – gyakran mennyire tarthatatlanok, mert hozzájárulnak a román rezsim legitimációjához.

Tájékoztató felhívás

**A romániai Református Egyházban uralkodó önkényről,
közelebbről Tőkés István teológiai professzor
és Tőkés László megválasztott dési (Dej) lelkipásztor ügyéről**

1. A részletek ismertetése hosszú ívoldalokon sem férne el, s ez már máshol, többször is megtörtént. Tömören arról van szó, hogy egyházunk püspökei és más vezetői folyamatos önkénnyel vezetik az egyházkerületek ügyeit: meghamisítják a zsinati és lelkészválasztásokat, egyházunk történetéről és jelen életéről hamis adatokat közölnek és közöltetnek, megdöbrentő módon akadályozzák és befolyásolják az igehírdetést, megfélemlítik a lelkipásztorokat, gátolják a teológiai oktatás és nevelés megfelelő szinten tartását, a kiöregedő lelkipásztorok szükséges ütemű utánpótlását (mindössze 5-6 hallgatót vesznek fel az évi 80-90 jelentkezőből, amikor számtalan gyülekezet lelkész nélkül vergődik). Mindezek az egyházi önkényuralom megteremtéséhez vezettek, amelyet egyházunk törvényei alapján *ex lex* állapotnak kell tekinteni. Az érintett egyházi vezetők árulása tragikus mértékben akadályozza az eleven hitélet megnyilvánulását. S ennek, magára a társadalomra nézve is, beláthatatlan következményei vannak és lesznek.

2. Tőkés István (mint teológiai tanár, püspökhelyettes – főjegyző és folyóirat szerkesztő) és Tőkés László (mint dési lelkipásztor) nem voltak hajlandók e törvénytelen folyamatoknak szóltanul teret engedni. Szolgálatukat a törvényesen előírt és biztosított módon végezték: igehírdetéssel, oktatással és publikálással. A tapasztalt törvénytelenéseknek pedig igyekeztek gátat vetni az egyházi testületekhez benyújtott kérelmekkel és memorandumokkal (elsősorban az egyházi életet legmélyebben sújtó lelkész utánpótlással kapcsolatban). Ezekre válaszol Nagy Gyula, a kolozsvári (Cluj) Egyházkerület püspöke mindkettőjüket elmozdította állásukból. A nála tíz évvel fiatalabb Tőkés Istvánt a nyugdíjkorhatár előtt négy évvel nyugdíjazta és egyházi tisztségeitől megfosztotta. Tőkés László ellen pedig fegyelmi eljárást indított azzal a céllal, hogy áthelyezze és így elszigetelje. A fegyelmi bizottság a vád alól Tőkés Lászlót felmentette, és ezt maga a püspök hirdette ki. Néhány héttel később viszont ugyanez a püspök – a törvényességnek még a látszatát is mellőzve – leiratban áthelyezte. E nyilvánvaló törvénytelenséget Tőkés László nem fogadhatta el és fellebezett, melynek következtében immáron két éve munkanélküli.

3. Ebben a helyzetben Tőkés István kimerítő indoklással ellátott fegyelmi panaszt emelt a törvénytelenéseket elkövető Nagy Gyula püspök ellen. Annak a reményében tette ezt, hogy a testületi kivizsgálás végre mutassa ki, hogy mit tesznek az egyház egyes vezetői és hogy törvényes orvoslást érjen el. A lassan két éve benyújtott és többszörösen megsürgtetett panaszt a megfélemlített zsinati alkalmazottak igyekeztek és igyekeznek elsikkasztani és ezzel az ügyet elaltatni.

4. A vázolt előzmények után Tőkés István 1985 decemberében közölte a zsinati elnökséggel, hogy a romániai Református Egyházat *ex lex* állapotban lévőnek tekinti, és a továbbiakban ennek értelmében fog mindent elkövetni a jogorvoslás és az egyházi megoldás érdekében. Ezt megfelelő formában közölte a romániai kultuszközegekkel is. Hogy a "mindent elkövetés" fogalomkörébe mi tartozik, az csak később fog kiderülni, híven figyelve a Szentlélek vezetésére. Az viszont már bizonyos, hogy - nem lévén szabad egyházi sajtó – tájékoztatni kell a bel- és külföldi jóhiszemű, de gyakran félrevezetett közvéleményt. Szó sincs itt rosszindulatú rémhírterjesztésről és bosszúállásról. A lehető legtárgyilagosabb és dokumentáltabb helyzetkép kialakítására törekszünk, eddig is és ezután is, hangsúlyozottan annak érdekében, hogy végre

létrejőjön az evangéliumi és törvényes megoldás.

5. Sem a belföldi sem a külföldi hittestvéreiktől nem várjuk azt, hogy egyoldalúan állást foglaljanak az elmarasztalt egyházkormányzat ellen, a sértett mellett. Az egyoldalúság nem lehet sem evangéliumi, sem törvényes megoldás! S az eddigi egyoldalú állásfoglalások, bármely oldalon történtek is, igen károsak voltak. Hangsúlyoznunk kell, hogy itt *nem pusztán* néhány egyén személyes sérelméről van szó – amely az emberi és egyházi együttélésben, körülményektől függetlenül mindig előfordul, *hanem az egyházban eluralkodó önkényről, amely az egyházi életet súlyos veszélybe sodorja!* Így bel- és külföldi testvéreinktől egyaránt méltán elvárhatjuk azt, hogy akár az ökumené nevében, hisz Krisztus földi teste vagyunk, akár mint Világszövetség és felelős egyházi személyiség, a panaszok Krisztus akaratának megfelelő törvényes és testületi kivizsgálását *követeljük*. Véleményünk szerint a jelenlegi katasztrófális egyházi helyzet egyedüli megoldása ez lehet. Tudomásunk szerint a külföldi egyházak részéről ilyen irányú lépés még nem történt. És ezt általában azzal a valószínűleg jóhiszemű érveléssel magyarázzák, hogy “ha beleszólunk, azzal csak tovább rontjuk a helyzetet és még a legcsekélyebb segítséget sem tudjuk nyújtani.” A “csekély segítség” pedig így kimerül az anyagi segélyezésben – félreértés ne essék, ezt az áldozatot hálással köszönjük –, de azt be kell látniuk külhoni testvéreinknek, hogy ezzel párhuzamosan, akarva-akaratlanul, de mégis jóváhagyják és legitimizálják az egyházi önkényt. Segélyezés nélkül valószínűleg nem halunk éhen, de a törvénytelen ségek számonkérhetlensége a nyilvános egyházi élet felszámolásához vezethet!

Tehát mindaddig, amíg az evangéliumi és törvényes megoldás nem születik meg, az apostoli ige érvényes: “Mert szükség, hogy szakadások is legyenek köztetek, hogy a kipróbáltak nyilvánvalóvá legyenek ti köztetek” (I Kor. 11, 19). Ez a legkevesebb, amit bel- és külföldi szolgatársainknak és hitbeli testvéreinknek be kell látniuk.

6. Ki-ki tehát igyekezzék akár a próféták és az apostolok, akár a reformátorok hívségével és pártatlanságával, bátorságával és vallástételével, hitével és felelősségtudatával gondolkozni, kikapcsolva a “protokolláris” kereszténység “hamis békességű” szempontjait s valamennyien cselekedjenek Krisztus Szentlelkének és a Szentírás üzenetének egybehangzó felhívása és köteleztetése szerint.

A fölmerült kínzó kérdéseket *mindenképpen megoldja* (velünk, nélkülünk, vagy ellenünk) a maga idejében az Anyaszentegyház Ura, de ez a bizonyosság senkit sem mentesít az “egy Test” kötelezettsége alól. A betegséget nem takargatni kell, sem hamis diagnózisokkal kezelni, hanem az *egyedüli orvos* segítségével meggyógyítani. Vele mindent lehet, de nélküle semmit.

Kolozsvár (Cluj), 1986. április 4.

Tőkés István

Kényszernyugdíjazott teol. prof.”

Marosvásárhely (Tirgu Mures)
1986. április 5.

1986/21 sz. jelentés

A Zsil-völgyi sztrájkok egyik magyar részvevője el akarja hagyni Romániát

Mint jelentettük (HPT 14/1986, március 20), Hosszú István, az 1977-es lupényi (Lupeni) és petrozsényi (Petrosani) bányászsztrájkok részvevője nyilatkozatot juttatott el az USA vezető szerveihez, amelyben kijelenti – tekintettel arra, hogy a romániai szervek deportálták a Zsil-völgyéből, kényszerlakhelyet jelöltek ki számára Szovátán (Sovata), és megfosztották szinte valamennyi természetes életlehetőségétől – úgy döntött, hogy elhagyja Romániát és az USA-ban telepszik le. Nyilatkozata több olyan politikai körülményre is rámutatott, amelyek a jelenlegi romániai terrorttal szembeni aktív kritikai állásfoglalásra készítettek s megérelelték benne azt az elhatározást, hogy szolidaritásáról biztosítsa a romániai magyar politikai ellenzéket.

Hosszú István és családjának személyi adatait az alábbiakban közöljük:

Nagyvárad (Oradea)
1986. április 9.

1986/22 sz. jelentés

**A magyar ügyekkel megbízott főinspektor utasítása alapján
a diákok magyar nyelvű és tematikájú könyveket
nem kölcsönözhetnek az iskolák könyvtáraiból**

Tanügyi eligazító ülésre hívták össze Nagyváradon (Oradea) a Bihar (Bihar) megyében működő román nyelv és irodalom tanárokat. Az ülésen Mihai Petrescu, a "magyar ügyekkel" foglalkozó tanügyminisztériumi főinspektor elnökölt.

A főinspektor előadásán utasítást adott a megye iskoláinak, hogy mostantól kezdve az iskolák könyvtárait csak a román nyelvet és irodalmat oktató tanárok kezeljék s a diákoknak csak az "ország" irodalmát és politikai életét bemutató könyveket adjanak ki. Külön hangsúlyozta, hogy "magyar nyelvű vagy magyar irodalmi alkotások kikölcsönzése márcsak azért sem ajánlatos, mert ez fokozza a magyar nemzetiségű diákok szeparatista szellemét. Az oktatásnak az egész országban egységesnek kell lennie."

Temesvár (Timișoara)
1986. április 12.

1986/23 sz. Jelentés

**Tovább folyik a romániai lakosság kifosztása.
Ceausescu igyekszik megkaparintani a még magánkézben lévő
arany és ékszertárgyakat**

Egy régebbi, ritkán alkalmazott s mintegy elfelejtett rendeletre visszatérve, Romániában újabban ismét kötelezik a lakosságot a "fölösleges" arany és ékszertárgyaik beszolgáltatására – *évekkel ezelőtti hivatalos úrfolyamon!* Hogy mi a "fölösleges," azt is az állam határozza meg. A rendelet értelmében például minden romániai nőnek *két pár* fülbevalója lehet – kivéve a 16 éven aluli leányoknak, akiknek csak *egy pár* fülbevalót engedélyeznek.

A hatóságok most házkutatások egész sorával igyekeznek érvényt szerezni elképzeléseiknek, s nem csak annak. Az intézkedés ugyanis újabb lehetőséget és jogalapot szolgáltat a securitaténak, hogy gazdasági indokok alapján tartott házkutatások során "egyéb bűntárgyakat," gyanús kéziratok, könyvek, be nem jelentett írógépek nyomára bukkanhasson.

Bukarest
1986. április 20.

1986/24 sz. jelentés

Intézkedés a nemzetiségi történelmi emlékek elpusztítására Romániában

Romániában 1990-ig fel kívánják számolni a román hivatalos történelemszemléletet nem tökéletesen igazoló, avagy a román nacionalizmust a pusztító létükkel is bántó, főként katonai jellegű emlékműveket. Erdélyben, a bukaresti **Katonai Múzeum** szakértőinek vezetésével megkezdődött a katonai sírok, síremlékek, temetők, emléktáblák pontos leltárba vétele. A Katonai Múzeum legfelső vezetője Ilie Ceausescu, a főtitkár öccse, aki az utóbbi években hadtörténészé lépett elő, magas rangot kapott s kinevezték hadügyminiszter-helyettesé. A nevével jegyzett tanulmányok a legszélsőségesebb nacionalista álláspontot képviselik.

A kataszterezés elsősorban a millenniumi emlékművekre, az ugynevezett "osztrák-magyar," meg a "horthysta" katonai sírokra, temetőkre, emléktáblákra terjed ki. A kiemelt célpontok között szerepelnek az "ideológiailag nem megfelelő" feliratú obeliszkok, emléktáblák is.

A temetők és emlékművek összeírására sokszorosított űrlap 4. rovatában az eltemetett katonák *nemzetiségét* kell feltüntetni, a kérdőív azonban arra is kitér, hogy mikor, milyen alkalomból, milyen esemény emlékére, kinek a kezdeményezésére állították fel a szóbanforgó emlékművet. A kérdőív 6. rovatában többek között azt kell megjelölni, hogy ki, illetve milyen szerv, intézmény, közösség fedezte a kiadásokat.

Noha a leltárbavételt a legnagyobb titoktartással végzik, az akció kiszivárgott és nyugtalanságot keltett, elsősorban a közvetlenül érintett magyar és német lakosság köreiben.

Nagyvárad (Oradea)
1986. április 22.

1986/25 sz. jelentés

Rendőri demonstrációval félemlítik meg a szülőket, akik továbbra is magyar iskolába akarják járatni gyerekeiket

Erdélyben már most elkezdődtek a hatóságok megfélemlítő akciói, melyekkel a magyar lakosságot arra próbálják rákényszeríteni, hogy román tannyelvű iskolába adják gyerekeiket.

A Bihar-megyei **Ottomány (Otomani)**, **Érbogyoszló (Buduslau)**, **Hegyközcsetár (Cetariu)**, **Érkeserű (Chesereu)**, szintiszta magyarlakta falvaiban tanfelügyelőségi brigád jelent meg s igyekezett rábírní a családokat, hogy "saját és gyermekeik érdekében" idéntől fogva a román tannyelvű oktatás mellett döntsenek.

Amíg a küldöttség a falvakban tartózkodott, a rendőrség osztagai körülvették a helységeket.

Nagyvárad (Oradea)
1986. április 23.

1986/26 sz. jelentés

Újabb kísérlet az erdélyi magyarság demográfiai egységének megbontására

A Bihar-megyei (Bihar) **Jakóhodos** (Hodos) nevű községből a román hatóságok hét magyar családot kényszerrel akarnak kitelepíteni. A kitelepítésre jogcímet az szolgáltat, hogy a családfők a nagyvárad (Oradea) hőerőműben dolgoznak, mely – köztudomású – 1985 januárja óta katonai objektumnak számít, dolgozói pedig a vállalat élére kinevezett katonai biztos parancsnoksága alá tartoznak.

A parancs értelmében most a családoknak el kell hagyniuk a magyarok által lakott Jakóhodosot s kénytelenek az ország románok által lakott vidékeire költözni. Forrásaink tudni vélik, hogy a kitelepítés mögött nem gazdasági megfontolás áll, hanem az erdélyi magyar nemzetiség demográfiai egységének további föllazítása.

Nagyvárad (Oradea)
1986. április 27.

1986/27 sz. jelentés

A külföldi utazások újabb korlátozása Romániában

Romániában – bár tájegységenként különböző indokokkal –, mindenütt megnehezítették a külföldre s főképp a Magyarországra történő utazást.

A falvakban s elsősorban Kalotaszeg környékén a rendőrség csak azoknak az útlevélkérelmeit fogadja el, akiket külföldi rokonuk hitelesített levélben meghív és biztosítja teljes ellátásukat.

Nagyváradon (Oradea), Kolozsvárott (Cluj) – s gyanítható, hogy a többi nagyvárosban szintűgy – az utazás mérlegelésének és engedélyezésének formális joga a közelmúlt óta a munkahelyek hatáskörébe tartozik. A belügyminisztérium azonban bizalmas leiratban utasította a vállalati kádereseket, hogy egyelőre ne engedélyezzenek külföldi utakat.

Temesvár (Timisoara)
1986. április 30.

1986/28 sz. jelentés

**Az Ortodox Egyház a Román Kommunista Párt biztatására
a vasgárdista múlt propogandaeszközeit veti be
az erdélyi magyarság ellen**

A párt vezető szervei a metropolitát utasította, hogy az ortodox templomok istentiszteletein a pópák hangsúlyozotabb formában hozzák szóba "az erdélyi magyar jelenlét történeti szörnyűségeit, embertelenségeit," különös tekintettel az osztrák-magyar adminisztráció és az úgynevezett "horthy-fasizmus" által elkövetett állítólagos "tömegmészárosolásokra."

A kizárólag románokat tömörítő ortodox egyház eddig sem fukarkodott a legszélsőségesebb vasgárdista hagyományok propagandisztikus alkalmazásával, ha a magyarokról, vagy mondjuk a görög katolikus egyházzól, volt szó. De ez az első eset, hogy a Román Kommunista Párt hivatalosan is felkéri egy efféle feladatra.

Itt jegyezzük meg, hogy az elített intézkedés csak része annak a mesterségesen keltett pogrom-hangulatnak, amelyet az elmúlt időben a romániai sajtó, rádió s az úgynevezett román történettudomány propagálni igyekezett az ország határain belül és kívül.

Nagyvárad (Oradea)
1986. május 4.

1986/29 sz. jelentés

A román-magyar határon a helyzet lényegében változatlan

Azt követően, hogy az illetékes magyar és román szervek – a román vezetés kérésére – Budapesten, ez év április 8-án összeültek és új, átfogó turisztikai egyezményt kötöttek, csak kis mértékben normalizálódott a helyzet a román-magyar határon.

Igaz, a durva és tömeges kiutasítások megszűntek. Az utóbbi időben már nem fordult elő, hogy a román securitate a határon kihallgatott volna magyar állampolgárokat.

Viszont egyre-másra olyan jelentések érkeznek, hogy a román határőri szervek még most is minden alkalmat megragadnak, hogy a magyar állampolgárok erdélyi utazását megakadályozzák. Így ha – a román vámtiszt megítélése szerint – túl sok ruhaneműt vagy élelmiszert visz magával az utazó, akkor ezért, magyar valutában, gyakorta olyan magas vámot állapítanak meg, amelyet nem lehet kifizetni, stb.

Emellett érvényben van még mindig a politikai kiutasítás gyakorlata is. Az elmúlt időszakban több egyéntől tagadták meg a beutazást, az erdélyi magyar ellenzékkel való kapcsolattartásra hivatkozva.

Mindezek a körülmények igencsak valószínűsítik az erdélyi megfigyelőknek a véleményét, akik szerint a márciusban Budapesten kötött magyar-román megállapodás csak arra szolgált, hogy a román kormányzat pillanatnyilag megnyugtassa a magyar szerveket s a román magatartáson felháborodott nemzetközi közvéleményt, és ugyanakkor a Berni Konferencián elejét vegye olyan kritikus megnyilatkozásoknak, amilyenek Ottawában és a Budapesti Kulturális Fórumon megfogalmazódtak. Az idézett megfigyelők biztosra veszik, hogy a Berni Konferenciát követően a román hatóságok a turizmus területén is visszatérnek a korábban rendszeresített, brutális gyakorlathoz.

**Kolozsvár-Gyulafehérvár (Cluj-Alba Iulia)
1986. május 8.**

1986/30 sz. jelentés

**1986-tól kezdve a magyar nyelvű felsőoktatásban részesülők
számaránya nem haladhatja meg a 2%-os numerus clausust**

Romániában, bár nem hivatalos formában, de rendelkezés érvényével közölték, hogy 1986-tól a magyar nyelvű felsőoktatásban részesülők aránya nem haladhatja meg a 2%-ot. Erről értesítették az Erdélyben működő valamennyi felsőoktatási intézményt, beleértve a gyulafehérvári (Alba Iulia) Római Katolikus Teológiai Egyetemet és a kolozsvári (Cluj) Református Teológiai Intézetet is.

Mint több esetben jelentettük – legutóbb 89/1985-ös összeállításunkban –, Romániában a nemzetiségi nyelvű oktatásban részesülők százaléka már rég nem éri el a nemzetiségek számbeli arányát. Az elmúlt években a hivatalosan is elismert – és jelentős mértékben alábecsült – 7,9% magyar nemzetiségi számarány helyett a felsőoktatásban mindössze 4,5-5%-os volt a magyar anyanyelvű tanítás.

Marosvásárhely (Tirgu Mures)
1986. május 10.

1986/31 sz. jelentés

Veszélyben a marosvásárhelyi Teleki Téka képzőművészeti gyűjteménye

A marosvásárhelyi (Tirgu Mures) Teleki Téka nevű magyar kulturális központ élére az 1985-ben megszűntetett helyi magyar rádió egykori sportszerkesztőjét nevezték ki. Mint a helybeli kultúrélet több vezető személyisége munkatársunknak elmondotta, az egykori sportszerkesztő mindig is a párt bizalmi embere volt és a marosvásárhelyi Rádiónál kollégái a Securitate spiclijének tartották.

Az új igazgató egyik első intézkedésével felszámoltatta a Teleki Téka képzőművészeti állandó gyűjteményét, mely Zsögödi Nagy Imre, az erdélyi magyarság egyik leghíresebb festőművészenek, végrendeletileg a Tékára hagyott mintegy 200 alkotásából állt. A festményeket, grafikákat a marosvásárhelyi (Tirgu Mures) Kultúrpalota pincéjébe vitték, s ott raktározták el.

Marosvásárhely (Tirgu Mures)
1986. május 11.

1986/32 sz. jelentés

Ioan Robu újabb akciója, hogy a Vatikánnál elérje a magyar nyelvefokozatos kizorítását a római katolikus istentiszteletekről és a papképzésből

Egy ideje a román kormány azon mesterkedik, hogy az úgyszólván csak magyarokat tömörítő erdélyi római katolikus egyházra román nyelvű liturgiát kényszerítsen s ezzel a felekezetet megfossza egyelőre még magyar nyelven működő gyulafehérvári (Alba Iulia) szemináriumtól is. E célkitűzés érdekében – s a Vatikán magatartásától felbátorítva – már most kétnyelvű misézést rendelt el egyes katolikus templomokban, holott erre a hivatalból odarendeltekén kívül más nemigen tart igényt.

Szintén e célkitűzést szolgálta Ioan Robunak, a múlt évben bukaresti római katolikus püspökké történt kinevezése s az a törekvés, hogy őt a jövőben valamennyi romániai római katolikus érsekévé nevezék ki. Egy ilyen lépés azzal járna – s a romániai hatóságok különösebb titkot nem is csinálnak e szándékukból –, hogy Gyulafehérvárról (Alba Iulia) a szemináriumot Bukarestbe telepítsék át és ezzel egyidőben megszüntessék a magyarnyelvű papképzést.

Olyan értesítéseket kaptunk, hogy Ioan Robu, a bukaresti kormány megbízottjaként – de egybe kijelentve azt is, hogy ez ügyben II. János Pál pápa személyes jóváhagyását is bírja – a tavasz folyamán fölkeresett több erdélyi – kolozsvári (Cluj), nagyváradi (Oradea), marosvásárhelyi (Tirgu Mures), szászrégeni (Reghin), brassói (Brasov) stb. – egykori görög katolikus papot. Felszólította őket, hogy csatlakozzanak ahhoz a kezdeményezéshez, amely a Vatikántól a romániai katolikus templomokban a kötelező kétnyelvű istentiszteletek elrendelését és – a papképzésben – egy úgynevezett "egyesített papi szeminárium" létrehozását szorgalmazná.

Mint ismeretes, az elsősorban erdélyi románokat tömörítő görög katolikus felekezetet a romániai hatóságok 1949-ben hatalmi szóval betiltották. A papokat és a hívőket bekényszerítették a "román vallásnak" kikiáltott ortodox egyházba; az ellenállókat agyonverték, jobb esetben száműzték.

Most a bukarest kormányzat a görög katolikus felekezet újraengedélyezését mérlegli. Ugyanakkor ezt ahhoz a feltételhez köti, hogy a görög katolikusok segédkezzenek a rezsímnek abban, hogy az egymillió erdélyi magyar, római katolikust megfoszthassa attól az elemi jogától, hogy anyanyelvén gyakorolhassa vallását.

Nagyvárad (Oradea)
1986. május 15.

1986/33 sz. jelentés

Minden bizonnyal dezinformációs célokat szolgáltak a Securitate egyik tisztjének felfüggesztéséről elterjesztett hírek

A nagyvárad (Oradea) Securitate által kiszivárogtatott hírek szerint Ion Rat őrnagyot elbocsájtották állásából.

Ratot a nagyvárad (Oradea) Securitate részleg egyik legbrutálisabb tisztjeként tartották számon. Az *Ellenpontok* 1982-es felszámolásakor ő verte leggyakrabban Toth Károlyt; Ara-Kovács Attilát pedig, szakállát tépve igyekezett beismerő vallomásra kényszeríteni. Rat különösen a nőkkel szemben volt kegyetlen; a szerkesztők egyes nő-rokonait – a nagyobb lelki terrorizálás kedvéért – gyakorta hajuknál fogva vonszolta át egyik kihallgatósobából a másikba.

1985-ben a nagyvárad (Oradea) Székesegyház papjai és az egyházmegye fiatal leköszörei ellen indított securitate-hajszában ő brutalizálta leginkább a kihallgatottakat.

A Securitate egyes tagjainak beszámolója szerint Ratot, elsősorban a papokkal szemben tanúsított magatartása miatt függesztették fel. De jó okunk van feltételezni, hogy ez esetben megtévesztő akcióról van szó s hogy Ratot a külföldi és belföldi felháborodás lecsillapítására mindössze áthelyezték, méghozzá azonos rangban és beosztásban. Egyébként maga Rat is ilyen értelemben nyilatkozott nagyvárad (Oradea) és székelyhídi (Sacuieni) ismerősei előtt.

Bákó (Bacau)
1986. május 19.

1986/34 sz. jelentés

**A bakói rendőrség pünkösd vasárnapján elkobozta
a magyarnyelvű imakönyveket. A helyi római katolikus papot
megverték**

Több forrásból is megerősített hírek számolnak be arról, hogy tegnap a rendőrség körülvette a bakói (Bacau) római katolikus templomot és – Pünkösd vasárnapja lévén – a nagymisén szép számban jelen levő hívektől elkobozott minden ima – és egyházi énekeskönyvet. A vallásos könyvek természetesen magyar nyelvűek voltak, minthogy Bákó (Bacau) és környékének római katolikus hitű lakói csángó-magyarok.

Az eljárás ellen tiltakozó lelkészt a rendőrök tetteleg bántalmazták.

Kolozsvár (Cluj)
1986. május 20.

1986/35 sz. jelentés

Erdélyi orvosok segélykérő felhívása

Kolozsvári (Cluj) és marosvásárhelyi (Tirgu Mures) orvosok egy csoportja felkérte hírügynökségünket a következő felhívás közzétételére:

“Annak következtében, hogy a romániai kormányzat a csernobili katasztrófára való hivatkozással most már teljes egészében megszüntette a lakosságnak tejjel és tejtermékekkel történő ellátását, aggodva kérünk mindenkit – elsősorban *magyarországi magánszemélyeket*, valamint a megfelelő lehetőségekkel bíró *nyugati segélyszervezeteket* –, hogy minél nagyobb mennyiségben juttassanak el Erdélybe vitaminkészítményeket. Elsősorban B-, C- és D-vitaminra van szükség.

Semmilyen gyógyszer vagy vitaminkészítmény nem áll rendelkezésre. Bár összesített adatokkal nem rendelkezünk, de a közvetlen környezetünkben tapasztalhatók alighanem az ország egész területére érvényesek. Mindenekelőtt a D-vitamin hiánya jelent fokozott veszélyt. Az Egészségügyi Minisztériumhoz intézett többszöri, sürgető kérésünket az illetékesek azzal hátrították el, hogy ez a vitamin a nyári napfényvel kellő mértékben pótolható. Ez a helyzet – súlyosbítva a tejtermékek nem új keletű hiányával – oda vezetett, hogy az erdélyi megyékben az 1 és 3 közötti, angolkorban szenvedő gyerekek száma az előző időszakokhoz viszonyítva több mint 100%-kal emelkedett.

Kérjük, aki segíteni tud, *személyesen juttasson el Erdélybe* vitaminokat, gyógyszereket és esetleg tejport. A hivatalosan beérkező gyógyszer- és élelmiszerszállítmányok ugyanis a párt, a hadsereg és az állambiztonság (Securitate) titkos csatornáin eltűnnek. A lakossághoz nem jutnak el, vagy épp a párt, illetve az állambiztonság bocsátja újra áruba ezeket a küldeményeket, többszörös áron, a bukaresti feketepiacon.

A rendszer a gyógyszerhiányt a nemzetiségi ellentétek fokozására is felhasználja. Bár a nélkülözés az egész országot sújtja, az erdélyi, magyar és németlakta vidékek végképp semmiben sem részesülnek.

1986. május 20.”

Bukarest
1986. május 20.

1986/36 sz. jelentés

Újra veszélyben a Kriterion

A romániai kormányzat újabb akciót indított a **Kriterion** nemzetiségi könyvkiadó megszüntetésére. Mint többször jelentettük, az ilyen próbálkozások évenként megismétlődnek. 1984-ben és 1985-ben egy, a Központi Bizottság által a könyvkiadóhoz delegált politikai vizsgálóbizottság hosszas kihallgatásokat foganatosítva próbálta bebizonyítani – természetesen eredménytelenül –, hogy a Kriterionnál államellenes könyvek jelennek meg.

Az idén a román hatóságok változtattak taktikájukon. Jelenleg egy úgynevezett gazdasági vizsgálóbizottság tartózkodik a könyvkiadónál, melynek személyi összetétele megegyezik a korábbi, politikai vizsgálóbizottságéval. Vezetője pedig az a Dulea nevű, szélsőségesen sovinizta pártfunkcionárius, aki egyben az úgynevezett **Szocialista Nevelés és Kultúra Tanácsának**, vagyis a cenzurahivatalnak az alelnöke.

Mint megtudtuk, a bizottság eldöntött szándéka, hogy a könyvkiadó vezetőségét gazdasági vétségekért fogja felelőségre vonni. E célra Pusztai Jánosnak *A csapda* című, a cenzúra által a múlt évben, a nyomdai szedés közben betiltott művére eddig elköltött kiadási költségeket szemelték ki. A kézirat megjelenítésére kiadott összeg mintegy 85,000 lej, ami – a fegyelmi eljáráson túl – Domokos Géza igazgatót, Botár Emma, a kiadó szépirodalmi részlege azóta nyugdíjazott főszerkesztőjét és Egyed Péter szerkesztőt terhelné.

A Kriterion egyébként 1986-ban csak 30 kötetet jelentethet meg a Romániában élő nemzetiségek nyelvén, s ezek 80%-a román nyelvből való fordítás. Ezzel párhuzamosan a pártvezetés letiltotta az Erdélyi magyar szótörténeti tár 4. kötetének és a Romániai magyar irodalmi lexikon 2. kötetének a kiadását. Kányádi Sándor egy régebben leadott gyermekvers-gyűjteménye kiszedett példányai hónapok óta a kiadó raktáraiban hevernek és könyvtárusi forgalmazásukra semmi remény.

A Kriterion munkatársaival az illetékes pártszervek nyíltan közölték, hogy az elkövetkezőkben ne is számítsanak arra, hogy Romániában megjelenhet bármilyen kortárs magyar irodalom, történelmi vagy néprajzi mű.

Nagyvárad (Oradea)
1986. június 4.

1986/37 sz. jelentés

A Securitate ügynökei brutálisan összeverték egy román művészt

Június 2-án, Nagyváradon (Oradea), a Securitate hat ügynöke Sergiu Savin neves román rendezőt arra kényszerítette, hogy velük menjen a Hotel Astoria egyik helyiségébe, ahonnan előzőleg kiterelték a vendégeket. A rendőrök a rendezőt itt súlyosan bántalmazták, majd közölték vele, hogy "ha családjával egyetemben rövidesen el nem takarodik Romániából," akkor megölik.

Sergiu Savin Ara-Kovács Attila, az *Ellenpontok* egykori szerkesztőjének sógora. A román hatóságok több esetben kihallgatták és brutális módon terrorizálták, nem titkolva, hogy a "románsággal szembeni árulásnak" tekintik azt a szolidaritást, amit erdélyi magyarokkal szemben tanusít.

Az ügy előzményeihez tartozik, hogy a *Budapesten* élő Ara-Kovács Attila nyílt levélben fordult a Helsinkii Egyezmény Berni utókonferencia résztvevőjéhez, főlhíva figyelmüket a romániai rendszer állami terrorizmusára és arra a veszélyre, amely az erdélyi magyarságot s különösképpen a terrorral egyénileg szembeszállokat fenyegeti. Nem kétséges, hogy a mostani megtorlás e nyílt levélre adott sajtóságos és a Ceausescu rendszerre oly jellemző válasznak tekinthető. Egy újabb eszelős kísérletnek, amellyel a magyar-román megegyezést minden vonatkozásban akadályozni, meghiúsítani igyekeznek.

Székelyudvarhely (Odorheiu Secuiesc)
1986. június 5.

1986/38 sz. jelentés

Újabb gyanús körülmények között elkövetett öngyilkosság Erdélyben

Székely Zoltán 19 esztendőss tanuló a közelmúltban öngyilkosságot követett el. Mint kitudódott, a Securitate székelyudvarhelyi (Odorheiu Secuiesc) tisztjei két héten keresztül vallatták az épp érettségi előtt álló diákat. A megindított vizsgálat oka, hogy Székely Zoltán iskolatársai előtt állítólag szidta volna a romániai rendszert és az erdélyi magyarság elnyomása elleni tiltakozásra szólította volna fel őket.

Beszámolók szerint a fiatal diák két kihallgatás között felakasztotta magát.

Szováta (Sovata)
1986. június 6.

1986/39 sz. jelentés

A rendőrség újabb akciói Hosszú István ellen

Azt követően, hogy nyilatkozatban ítélte el a romániai közállapotokat Hosszú Istvánt a securitate ügynökei rendszeresen terrorizálják. Lakását nem hagyhatja el, hogy úgymond "mindig rendelkezésére álljon a hatóságoknak;" időről-időre kihallgatják, vallatják.

A Securitate egyik bukaresti kiküldöttje közölte vele: egy lehallgatott telefonbeszélgetéséből tudják, hogy a közelmúltban fel akart robbantani egy szovátai (Sovata) szállodát. Hosszú István ezt a vádat természetesen visszautasította.

Mint jelentettük, Hosszú István az 1977-es Zsil-völgyi sztrájkok egyik magyar résztvevője, évek óta munka nélkül kényszerlakhelyen, Szovátán él. Ügyével legutóbb a Bernben megrendezett Helsinki utókonferencia is foglalkozott. Olyan értesüléseket kaptunk, miszerint Hosszú több ízben kérelmezte a bukaresti amerikai követségnél, hogy mint politikai emigráns beutazó vízumot kapjon az USA-ba, de az utóbbi időben a követség alkalmazottai már szóba sem álltak vele.

Bukarest
1986. június 15.

1986/40 sz. jelentés

Négy újabb magyar könyvvel bővült Romániában a betiltott kiadványok listája

Az Állami Központi Könyvtár igazgatóságának 4/1986-os rendelete alapján minden nyilvános, illetve az intézmények alkalmazottai számára fenntartott könyvtárban azonnali hatállyal zárolni kell a következő, a közelmúltban a Kriterion nemzetiségi könyvkiadó által megjelentetett könyveket:

- a *Művelődéstörténeti dolgozatok című periodika 1980-ban* közreadott kötete
- Beke György: *Boltívek teherbírása. Barangolások Máramaros és Szatmár megyében*, 1983
- Molnár H. Lajos: *Falrahányt esztendő*, 1984
- Fábíán Ernő: *A példaadás erkölcsse*, 1985

Ezzel egyidőben az ún. Szocialista Művelődési és Nevelési Tanács, vagyis a cenzúrahivatal utasítására leallították Cseke Péternek az 1930 és 1941 között Kolozsvárott (Cluj) megjelent Erdélyi Flatalok című lapról és a hozzákapcsolódó társadalommegújító erdélyi magyar szellemi mozgalomról írt könyvének kiadói munkálatait.

A cenzúrahivatal egyébként intézkedett arról is, hogy a nemzetiségek nyelvein a bukaresti Kriterion és a kolozsvári (Cluj) Dacia Könyvkiadóknál 1987-től semmilyen tudományos jellegű könyvet ne jelentessenek meg.

Sepsiszentgyörgy (Sfintul Gheorghe)
1986. június 21.

1986/41 sz. jelentés

**Sepsiszentgyörgyön román színházat létesítenek, miközben tovább
folyik
a magyar színészek és színházi emberek megfélemlítése**

Döntés született arról, hogy az 1986/87-es évadban Sepsiszentgyörgyön (Sfintul Gheorghe) román színházi szekciót létesítenek. A döntést több évi huza-vona előzte meg és nem kis mértékben a hátráltatta eddigi létrehozását, hogy a városban és környékén nem létezik akkora román közönség, amely egy ilyen vállalkozást képes lenne eltartani. Olyan értesüléseket kaptunk, hogy a hatóságok elhatározása alapján anyagilag a román tagozatot is a magyarnak kell majd eltartania.

Mindezzel párhuzamosan tovább folytatódik a magyar színészgárda meghurcolása. Már közel egy évtizede a Securitate különös figyelmet szentel az intézménynek, de a helyzet igazán 1984 óta romlott meg, amikor is kísérlet történt a város középpontjában – nyilvánvaló provokatív szándékkal – felállított román történelmi elmékmű, az un. Mihai Viteazul szobor felrobbantására. A helyzetet tovább élezte a nemrég, a művész halálával lezárult Visky-ügy is, melyre jelentéseinkben már több alkalommal kitértünk.

Most olyan híreket kaptunk, hogy az elmúlt időszakban több színészt újra kihallgattak, bántalmaztak. A legmegdöbbentőbb eset viszont a színház igazgatójának, Dali Sándornak a fiával történt. A fiatalembert az utcán két egyenruhás rendőr igazoltatta, majd letérdepeltették és gumibottal hosszasan verték a fejét. Ifjabb Dali Sándor a földre esett, amit a rendőrök szimulálásnak tekintettek és ráuszították kutyájukat, amely összeharapdálta és részben letépte róla a ruhát.

Az eset a megfigyelők úgy értékelik mint újabb, jól átgondolt, megfélemlítő akciót, melynek célja a "megfelelő" hangulat kialakítása a színház román részlegének beindításához. Értesüléseink szerint a sepsiszentgyörgyi (Sfintul Gheorghe) Állami Magyar Színházhoz már ki is nevezték az első román rendezőt.

Kolozsvár (Cluj)
1986. július 2.

1986/42 sz. jelentés

Végérvényesen betiltották a Korunk Galériát

Ez év júniusában végérvényesen betiltották a **Korunk Galéria** című műtra visszatekintő kulturális rendezvénysorozatot.

Ezeket az összejöveteleket a neves kolozsvári (Cluj) folyóirat, a *Korunk* szerkesztőségében rendezték és a résztvevők épp most szerették volna megünnepelni 250-ik rendezvényüket.

A műsoron Aurel Ciupe festőművész életművének bemutató méltatása szerepelt volna, a műkritikus és szerkesztő Kántor Lajos közreműködésével. A hatóságok cinikus és a mai román kultúra helyzetét jellemző megvilágításba állító kijelentéssel a végérvényes betiltást azzal indokolták hogy "a szerkesztőség munkahely, ahol épp ezért nem lehet szórakoztató műsorokat rendezni."

Kolozsvár (Cluj)
1986. július 6.

1986/43 sz. jelentés

Hosszú István és családja elhagyta Romániát

Mint többször jelentettük, Hosszú István, az 1977-es Zsil-völgyi sztrájkok egyik magyar résztvevője, tiltakozó nyilatkozatot juttatott el az USA vezető szerveihez. Nyilatkozatában kifejtette, hogy Romániában – a munkásmegmozdulásban való részvétele miatt – semmilyen életlehetősége sem maradt. Üldözik, kényszerlakhelyet jelöltek ki részére, s ezt követően elvesztette állását is. Hosszút nem sokkal később megfosztották állampolgárságától is, de nem talált országot, amely befogadta volna.

Most érkezett jelentések szerint Hosszú Istvánt és feleségét 1986. július 1-én beidéztek a szováti (Sovata) rendőrségre, ahol a Securitate egyik ügynöke nevére, illetve családtagjai nevére szóló, román állampolgárságú útlevelet nyújtott át és – feltűnő, eddig nem tapasztalt udvarias formában – megkérte, hogy "azonnal távozzék Romániából."

Hosszú István, valamint felesége és három gyermeke július 4-én hagyta el Erdélyt és a Budapesten töltött 24 órát követően Bécsbe érkezett. Hírügynökségünket úgy informálták, hogy a menekült család számára az USA-ba való beutazást és a politikai menekült státust biztosító vízum már megérkezett a bécsi amerikai nagykövetségre.

Hosszú István Kaliforniában akar letelepedni és eredeti szakmájában, bányászként kíván elhelyezkedni.

Kolozsvár (Cluj)
1986. július 6.

1986/44 sz. jelentés

Magyar egyetemisták tiltakozó levele a diszkriminatív kényszermunkahelyek miatt

A magyar filológia szakos egyetemisták idén is tiltakozó beadvánnyal fordultak a tanügyminisztériumhoz miután az erdélyi kisebbségi hallgatókat ismételten, szülőföldjüktől messzire, többnyire óromániai (Regat) munkahelyekre osztottak be. A dokumentum egy példányát megküldték a RKP központi bizottságának, valamint az ún. Magyar Nemzetiségű Dolgozók Országos Tanácsának is.

Az aláírók az első pontban azokat a diszkriminatív intézkedéseket foglalták össze, amelyeknek évek óta ki vannak téve a Kolozsvári Egyetem magyar nemzetiségű hallgatói. Felhívják a központi szervek figyelmét arra a tarthatatlan helyzetre, ahogy a korábbi végzetek fele állás nélkül kénytelen élni; további egyharmaduk pedig nem végzettségének megfelelő állásban dolgozik.

Sérelmezik továbbá, hogy a romániai rendszer a munkavállalókat olyan kényszerhelyzet elé állítja, amelyből még a munkanélküliség megkockáztatásával sem léphetnek ki. Akik ugyanis már elfogadtak egy rájuk kényszerített kihelyezést, azokat állásukból csak akkor engedik el, ha már biztosítva van számukra egy újabb munkahely. Új munkahelyet a törvény viszont csak olyanoknak biztosít, akik már elveszítették az állásukat.

A levél második pontja a jelenlegi helyzettel foglalkozik és bejelenti, hogy az aláírók nem hajlandók elfogadni a számukra névreszólóan kijelölt, emberi jogaikat és méltóságukat sértő, szülőföldjüktől távol eső munkahelyeket.

A levél zárórészében az aláírók sürgetik a főhatóságokat, hogy állítsák vissza azt az 1982-ig érvényben levő tanügyi gyakorlatot, melynek értelmében a diákokat a főszak szerint kell kihelyezni. Ugyanis a legtöbb erdélyi magyar egyetemi hallgató, főszakként természetesen a magyar nyelvet választja s ez munkahely tekintetében csakis Erdélyre vonatkozhat.

Melléklet — A Kolozsvári Egyetem filológiai szakán végzett magyar hallgatók számára idén kijelölt kényszermunkahelyek:

Angol mellékszok:

Brassó (Brasov) megye: Dumbravita, Vladeni.

Ialomita megye: Tandarei, Facaeni.

Suceava megye: Falticeni.

Tulcea megye: Sulina, Valea Teilor.

Vrancea megye: Raviticom.

Vaslui megye: Rebricea.

Francia mellékszok:

Botosani megye: Draguseni, Podriga-Botosani, Prajeri.

Kolozs megye: Aranyosgyéres.

Iasi megye: Mironeasa.

Német mellékszok:

Botosani megye: Unteni.

Kovászna megye: Bradet, Intorsura Buzaului.

Orosz mellékszok

Kolozs megye: Criseni, Molivia, Lomita, Valea ciori, Imarosa, Catari, Roteni.

Neamt megye: Pipirig.

Nagyvárad (Oradea)
1986. július 8.

1986/45 sz. jelentés

**A román hatóságok azzal indokolják a külföldi
utazások újabb korlátozását, hogy Magyarország
meg akarná nyitni nyugati határát**

Valamennyi erdélyi nagyváros rendőrsége drasztikus mértékben csökkentette a turisztikai célból kiadott útlevelek számát.

Az érdeklődőket mindenütt azzal küldték el, hogy "Magyarország — a nemzetközi autóverseny időtartamára — megnyitja nyugati határát és Románia nem akarja saját állampolgárait provokációknak kitenni."

Marosvásárhely (Tirgu Mures).
1986. július 15.

1986/46 sz. jelentés

Marosvásárhelyen megszűnt a magyar nyelvű gyógyszerészképzés

A marosvásárhelyi (Tirgu Mures) Orvostudományi és Gyógyszerészeti Intézet gyógyszerészeti szakán teljes egészében megszűnt a magyar nyelvű oktatás. A fakultás még alkalmazásban maradt magyar munkatársainak megtiltották, hogy munkahelyükön anyanyelvüket használják; közülük többeket a közeljövőben elbocsátanak.

A főiskola dékáni hivatalában hírügynökségünk munkatársával azt közölték, hogy az *orvosi fakultáson* egyelőre még lesznek magyar nyelvű előadások, de tervezik, hogy a szakot átadják a hadseregnek és azt követően Marosvásárhelyen kizárólag katonai orvosi képzés fog folyni.

Mindehhez természetesen már aligha kell hozzátenni, hogy csakis szigorúan román szempontok alapján kiválogatott hallgatók számára.

Kolozsvár (Cluj)
1986. július 16.

1986/47 sz. jelentés

Munkanélküliség Romániában

Megbízható források adatai szerint Romániában nagyon magas és továbbra is nő a munkanélküliek száma. A munkanélküliség elsősorban az erdélyi vidékeket sújtja, ugyanis itt az ország többi részéhez viszonyítva kevés új munkahelyet létesítenek. Ráadásul az itt élő magyarság etnikai egységének megbontására újabb és újabb román nemzetiségű tömegeket kényszerítenek át Óromániából (Regat) Erdélybe, tovább növelve a munkalehetőségre várók táborát.

A kolozsvári (Cluj) municipiumi pártbizottság összesített, titkos adatai és az Erdélyi Magyar Hírügynökség saját felmérései szerint szakképzett és szakképzetlen munkásoknak minősülő egyének körében a munkanélküliség aránya legalább 8%. A korábban az agrárszektorban dolgozók esetében ez az arány legalább 2.5-3.0%.

Igaz, ez a gazdasági szektorok szerinti felosztás bizonyos fokig torzít. Az iparban alkalmazást nem találó szakképzetlen egyének legnagyobb részét ugyanis azok a 18-28 év közötti magyar értelmiségi fiatalok teszik ki, akik közép – és az utóbbi időben egyre gyakrabban: felsőfokú – végzettségük megszerzése után szülőföldjükön még szakképzetlen munkásként sem tudnak elhelyezkedni. Ugyancsak a városi munkanélküliek 8%-át gyarapítják azok a földművesek is, akik a részben vagy teljesen, szaporodó számban felbomló úgynevezett kollektív gazdaságokból vándorolnak az ipari centrumokban, különösen Temes (Timis), Arad, Bihar (Bihor), Szatmár (Satu Mare), valamint Szilágy (Salaj) megyékből.

Hivatalos becslések – bár tényleges és rejtett munkanélküliségről nem beszélnek külön – az iparban elhelyezkedni nem tudók számát 310,000 főben állapítják meg. Ehhez adódik még a földműveseknek az a mintegy 100,000-es tömege, akik már hosszabb ideje nem tudnak sem hagyományos életformájukban sem pedig az iparban kenyérkeresethez jutni.

Jólértesült román források szerint a látszólag irracionálisnak tűnő mammutberuházások – mint amilyen a főváros történeti centrumának a lerombolása, a Duna-Fekete tenger-csatorna (Marea Neagra) megépítése és a tervezett bukaresti Dunacsatorna – épp az óromániai és feltehetően szintén jelentős, munkanélküli tömeg számának csökkentését célozzák. S bár a román kormány nagy honvédelmi beruházásokat tervez erdélyi vidékeken épp az ottani, egyre aggasztóbb munkanélküliség enyhítésére, ennek ellenére az erdélyi magyarság munkanélküli – sőt nem egy esetben munkavállaló – tagjait már most igyekeznek a hatóságok Óromániába kényszeríteni.

Kolozsvár (Cluj)
1986. július 18.

1986/48 sz. jelentés

Securitate-ügynökök magyar szuverenitást sértő fellépése Budapesten

Nagy felháborodást keltett a hír Erdély szerte, hogy román ügynökök, a budapesti román követség egyes munkatársaival karöltve, turistaként Magyarországon tartozkodó román állampolgárok kapcsolatainak, viszonyainak ellenőrzése címén, alig leplezett kémtevékenységet folytatnak.

Az köztudott volt eddig is, hogy – a turistákat jövőbeni utazási lehetőségeikkel zsarolva – a román hatóságok minden lehetséges alkalmat megragadnak, hogy a külföldre utazókat kémkedésre bírják. Erdélyben és külföldön működő nem hivatalos jogvédelmi csoportok gyakorta igyekeztek és igyekeznek felhívni az emigránsok figyelmét arra, hogy Budapestre érkezve tárják fel a román hatóságok tüzelmét és ne vállalkozzanak az erdélyi magyarság és általában nemzetük érdekeit eláruló akciókra.

Azonban most olyan konkrét tényeket felsorakoztató értesülés érkezett, mely szerint a román állampolgárok ellenőrzését a román hatóságok már külföldön is szeretnék gyakorlattá tenni, ráadásul az adott ország – jelesül: Magyarország – szuverenitásának rovására.

A többnyire rokonlátogatási céllal Magyarországra érkező erdélyi magyarok, tartozkodási engedélyük lejártá után – általában orvosi kezelésre hivatkozva – meg szokták hosszabbítani a románok által egyébként is kurtúra szabott tartózkodási idejüket. Az utóbbi hetekben a budapesti román követség néhány alkalmazottja – turista útlevéllal

érkezett securitatus ügynökök kíséretében – beteglátogató rokonoknak kiadva magukat – felkeresik az orvosi igazolásokat kibocsátó intézményeket, kórházakat, klinikákat. Így több alkalommal megfordultak a budapesti János kórházban is, ellenőrizve, hogy az igazolások birtokosai valóban gyógykezelés alatt állnak-e. Ha nem találják ott, akit keresnek, fenyegető megjegyzéseket tesznek az orvosokra is, de különösen az eltávozott kezeltekre, akikkel kapcsolatban nyíltan hangoztatják: "Na, majd megnézheti magát, ha Romániába érkezik! Ezek elintézték magukat!"

Nincs tudomásunk arról, hogy az említett eseteknek eddig milyen következményei vannak a szomszédos Magyarországon. De csak remélni tudjuk, hogy a budapesti hatóságok megteszik a szükséges intézkedéseket.

Kolozsvár (Cluj)
1986. július 18.

1986/49 sz. jelentés

Bukarest az amnesztiában részesített közbüntényeseket erdélyi nagyvárosokban telepítette le

Három erdélyi nagyvárosból szerzett, egybehangzó információk szerint a tavasszal meghirdetett amnesztia keretében kiszabadult elítélteket nagyobb erdélyi településeken helyezték el. A hatóságok ezt a megoldást azzal magyarázták, hogy a bűnözők mozgását így jobban ellenőrizhetik. Helybeli megfigyelők azonban másban jelölik meg az intézkedés indítékát. Szerintük – és ezt bukaresti pártforrások is megerősítik – a szabadon bocsátott bűnözők gazdasági integrálásával nem akarnak román vidékeket terhelni. Ugyanakkor – jegyzik meg forrásaink – a helyi rendőri és állambiztonsági szervek jelentős mértékben számítanak a szabadon bocsátott bűnözők együttműködésére.

Hírügynökségünk egyelőre csak három adattal rendelkezik a közbüntényesek számát illetően. Eszerint az intézkedés alapján Kolozsvárott (Cluj) 800, Nagyváradon (Oradea) 550, Marosvásárhelyen (Tirgu Mures) 400 egykori elítéltnak kellett – az említett formában – letelepedési lehetőséget biztosítani.

Itt jegyezzük meg, hogy az Erdélyben letelepített egykori elítéltek túlnyomó többsége román nemzetiségű és jövőbeni visszatérésük eredeti lakhelyükre egyelőre szóba sem került.

**Szamosújvár (Gherla)
1986. július 26.**

1986/50 sz. jelentés

Nacionalizmus vádjával letartóztattak egy erdélyi sebészt

Kún Attila kolozsvári (Cluj) illetőségű sebészt, a szamosújvári (Gherla) kórház orvosát július 21-én letartóztatta a román rendőrség. Az ellene felhozott vádak között első helyen állítólagos "nacionalizmusa" szerepel. Kún doktort ugyanis azzal vádolják, hogy hivatalos lehetőségein túl rendszeres orvosi segítséget nyújtott Szék (Sic) erdélyi magyar község lakosainak.

Kún Attilát a rendőrség munkahelyéről megbilincselve vitte el Désre (Dej), ott fogják ellene lefolytatni az eljárást. A vele szembesített tanúk elmondása szerint a rendőrség emberei többször összeverték.

Dr. Kún Attila nő, két gyermek apja. Értesüléseink szerint július 21. óta a szamosújvári és a dési (Dej) rendőrség közösen folytatja ügyében Szék (Sic) község lakosainak kihallgatását.

CsíkSZereda (Miercurea Ciuc)
1986. július 30.

1986/51 sz. jelentés

Hargita megyében el kell tűnnie minden magyar nyelvű feliratnak

A közeli hónapokban Ceausescu látogatást fog tenni a székelyföldi Hargita megyébe. A bukaresti hatóságok elrendelték, hogy az államfői látogatás időpontjáig minden még létező magyar nyelvű feliratot, beleértve az esetekként itt-ott még fellelhető kétnyelvű utcatáblákat is el kell tüntetni; illetve román nyelvűekkel kell azokat helyettesíteni.

Itt jegyezzük meg, hogy a történeti Hargita megye lakosága még hivatalos román adatok szerint is, több mint 80%-ban magyar.

Nagyvárad (Oradea)
1986. augusztus 4.

1986/52 sz. jelentés

Az utóbbi időben ismét egyre brutálisabb magatartást tanúsítanak a román szervek a határátkelőhelyeken

Mintegy féléves viszonylagos szélcsend után a román vám- és határőri szervek újra rendkívüli brutalitással lépnek fel az országba látogatókkal szemben. A magyar állampolgárságú turistákat néha 24 órán át várakoztatják mielőtt átkutatnák és esetleg kiutasítanák őket. A nyugati útlevéllel rendelkezők esetében a várakoztatási idő valamennyivel kevesebb, mintegy hét-nyolc óra. A vámosok még a személyes tárgyakat, ruhákat is igyekeznek megvámolni, amit természetesen forintban vagy nyugati valutában kell az utasoknak kifizetni. Újra visszatért az a gyakorlat, hogy minden indoklás nélkül elkobozzák a nyomdatermékeket.

A Romániába látogató külföldi túristák újboli terrorizálása augusztus 1-én kezdődött. Így aligha kétséges, hogy mindez az amerikai "legnagyobb vámkedvezmény" biztosításának legutóbbi megszavazásával függ össze. Nem új gyakorlat, hogy a román szervek csak addig tartják úgy ahogy tiszteletben az emberi jogokat, amíg ezzel gazdasági előnyöket tudnak kizsarolni egyik-másik nyugati államtól. A mostani újabb brutális vámhatósági gyakorlat célja Románia egész lakosságának további elszigetelése a külvilágtól valamint az emberi és a kulturális kapcsolatok megakadályozása. Természetes azonban, hogy ezen a téren az erdélyi magyarságnak van a legtöbb vesztenivalója és ilyen körülmények között még nehezebbé válik a kapcsolatok fenntartása a Magyarországon élő rokonokkal, ismerősökkel, illetve a magyar kultúrával.

Szamosújvár (Gherla)
1986. augusztus 10.

1986/53 sz. jelentés

Kún Attila öngyilkosságot kísérelt meg a szamosújvári fegyházban

Az elmúlt hónapban letartóztatott Dr. Kún Attila sebészt továbbra is a szamosújvári (Gherla) fegyházban tartják fogva. A hírek szerint dr. Kún cellájában felakasztotta magát de a börtön személyzetnek még idejében sikerült megakadályoznia a tragédiát.

Dr. Kún Attilát letartóztatása előtt a román hatóságok nacionalizmussal vádolták meg, mert hivatali lehetőségein túl orvosi ellátásban részesítette Szék (Sic) erdélyi magyar község lakóit. Kún Attila "bűnei" közé tartozik továbbá, hogy látteleletet vett fel egy olyan szamosújvári illetőségű magyar értelmiségi sebesüléseiről, akit a helyi rendőrség újonnan kinevezett parancsnoka személyesen vert össze.

Bukarest
1986. augusztus 15.

1986/54 sz. jelentés

Ceausescu propagandistái igyekeznek a román sovinizmus szolgálatába állítani a holokausztot

A bukaresti ideológiai vezetés megbízta Oliver Lustigot, hogy népszerűsítő formában dolgozza fel az észak-erdélyi zsidóság II. világháborús szenvedéseit. Lustignak az erdélyi zsidóságot mint "román nemzetiségű polgárok nagy csoportját" kell bemutatnia, akiket "a magyarok azért irtottak ki," hogy "ezzel is aláássák a román etnikumot Erdélyben."

Tudomásunk szerint Lustig ezügyben izraeli múzeumokhoz és levéltárakhoz fordult, ahol azonban visszautasították annak igazolását, hogy az erdélyi zsidóság román nemzetiségű lett volna; illetve, hogy az erdélyi zsidóság kiirtásáért a magyarság lenne okolható.

Oliver Lustig egyébként 1926-ban, Erdélyben született. 1944-ben, származása miatt a nácik deportálták s miután visszatért szülőföldjére, az ott frissen szervezett sztálinista állambiztonság – a Securitate – ügynöke lett. Később Bukarestbe került és a hadügyminisztérium hivatalos lapjának lett a szerkesztője.

1984-ben a kolozsvári (Cluj) Dacia Könyvkiadónál magyarul is megjelent *Lágerszótár* című, külföldön is feltűnést keltett pamfletje, amely a zsidóság szenvedéseit a mai román sovinizmus szolgálatába igyekszik állítani. Lustig ebben az írásában elsősorban a magyarság sommás elítélését sürgeti, mely nyilvánvalóan beleillik Ceausescuék azon szándékába, hogy a román kormányzatok által elkövetett zsidómészárlásokról eltereljék a figyelmet.

Bukarest
1986. augusztus 21.

1986/55 sz. jelentés

Csak román megfigyelők vehetnek részt a Hungarológiai Konferencián.

Erdélyi Magyarok kiutazását Bukarest megakadályozza

Értesüléseink szerint a szeptember 1-én, Bécsben megnyíló Hungarológiai Konferenciára Románia egyetlen erdélyi magyar értelmiséginek sem adott kiutazási engedélyt. Bár a konferencia magyarországi szervezői több meghívót küldtek, Bukarest – arra hivatkozva, hogy Romániának nem fűződik érdeke a konferenciához – nem biztosított kiutazási lehetőséget erdélyi magyar tudósok és szakértők számára.

Helyettük egy kizárólag románokból álló megfigyelőcsoport vesz részt a Hungarológiai Konferencián. A csoport egyik tagja a Kolozsvári Egyetem román tanszékének volt vezetője Gavril Scridon lesz, aki jelenleg a Budapesti Egyetemen román nyelvet oktat, mind vendég tanár.

Kolozsvár (Cluj)
1986. augusztus 30.

1986/56 sz. jelentés

Romániában bejelentés várható, mely megtiltja az "ideológiai" tárgyak magyar nyelvű oktatását

Szeptember 15-én Kolozsvárott (Cluj) Ceausescu maga fogja megnyitani az új egyetemi tanévet. Ez alkalomból – jólétesült források szerint – olyan bejelentést fog tenni, miszerint az "ideológiának" minősülő tárgyak, vagyis a filozófia, a politikai gazdaságtan, illetve a történelem tanítása a jövőben kötelező jelleggel, kizárólag román nyelven történhet.

Kolozsvárott (Cluj) egyetlen kivételtől tudnak. A helyi egyetem magyar nyelv és irodalom katedráján egyelőre még magyarul oktatják majd a filozófiát. Az erre a célra kiszemelt tanár Ráczy Győző lesz, aki arról közismert, hogy minden tekintetben kiszolgálja Ceausescu politikáját.

Kolozsvár (Cluj)
1986. szeptember 1.

1986/57 sz. jelentés

Szőcs Géza elhagyta Romániát

Szőcs Géza költő, a magyar kisebbség emberi jogainak egyik legjelentősebb fiatal szószólója a hatósági erőszakkal való sokéves küzdelem után augusztus 31-én elhagyni kényszerült Romániát. Jelenleg Budapesten tartózkodik és rövidesen egyik nyugat-európai államban fog letelepedni.

Kiutazása előtt Szőcs Géza elmondta hírügynökségünknek, hogy továbbra is az eddigi szellemben fog fellépni az erdélyi magyar kisebbség jogvédelmében.

Kolozsvár (Cluj)
1986. szeptember 4.

1986/58 sz. jelentés

Ceausescuék betiltanák az "Erdély" megnevezés használatát?

Stefan Pascu párttörténész, a dákó-román elmélet ideológia exponense, több magyarellenes propagandamunka szerzője előadást tartott vezető romániai értelmiségiek előtt. Előadásának lényege az volt, hogy az eljövendőben "történeti, politikai és diplomáciai vonatkozásban kerülni kell az Erdély (Transilvania) megnevezés használatát; "helyette a "Bel-Kárpát terület," vagy az "Észak-Nyugat-Románia" elnevezéseket kell alkalmazni. Pascu külön kiemelte a fogalom módosítás szükségességét az iktatás minden területén.

Erdélyi magyar megfigyelők véleménye szerint Stefan Pascu ezúttal a Román Kommunista Párt azon újabb szándékának adott hangot, hogy a történeti nyelvhasználatban is végérvényesen eltüntessék annak nyomát, hogy 1918-at megelőzően Erdély soha nem tartozott Romániához, s hogy évszázadokon keresztül Magyarország részét képezte.

Sepsiszentgyörgy (Sfintul Gheorghe)
1986. szeptember 10.

1986/59 sz. jelentés

A nemzetiségi oktatás további korlátozása

Az ideai tanév megkezdésével újabb nemzetiségellenes intézkedéseket fogantatosítottak Romániában. A 80-90 %-ban magyarok által lakott megyékben úgyszólván csak román anyanyelvű, magyarul nem beszélő tanszemélyzetet neveztek ki, még a magyar nyelven tanított tárgyak oktatására is. Így egyedül Kovászna (Covasna) megyébe 107 új román anyanyelvű tanár került, ezzel szemben magyar csak három. Hargita (Harghita) megyébe 32 új tanító kapott kinevezést, akik közül senki sem tud magyarul.

Egyes források tudni vélik, hogy idéntől az óvodák utolsó évében kötelező jelleggel román nyelvű foglalkozást kell biztosítani a kiskorúaknak; jövőre pedig - már erre az előgyakorlatra hivatkozva - a hatóságok román nyelvű oktatást fognak bevezetni az elemi iskolák első osztályaiba.

Szintén a tanügyi jogfosztás körébe tartozik az az intézkedés is, hogy a központi szervek egyetlen megyébe sem engedélyezték a magyar nyelvű tankönyvek iskolai megrendelését. A legtöbb helyen a magyar nyelv és irodalom tankönyvekre a rendelési igényt csak az igénylista másolatán, kézzel tüntették fel. Erdélyszerte ezt úgy magyarázzák, hogy elképzelhető: a szóbanforgó tankönyvek kinyomtatását a romániai hatóságok még az idén teljesen le fogják állítani.

A fogantatosított intézkedések komolyságára utal az is, hogy ez év májusában, a tanügyminisztérium utasítására, úgynevezett "nemzetiségi listákat" fektettek fel, vagyis névszerint összeírták a magyar és más nemzetiségű diákokat, s meghatározták azt az arányt, amellyel évente csökkenteni kell a most összeírt nemzetiségi diákság számát.

Kolozsvár (Cluj)
1986. szeptember 11.

1986/60 sz. jelentés

Bankrablások Erdélyben

Rövid időn belül immáron a második jelentős bankrablás történt Erdélyben. Augusztus folyamán egy dési (Dej) takarékpénztárat fosztottak ki, szeptember első napjaiban pedig az apahidai (Apahida) központi takarékpénztárat.

Úgy értesültünk, hogy az apahidai (Apahida) rablás tettesei a feltört pánccélhelyiségből csak a pénzt vitték magukkal. Az ott talált automata fegyverekhez nem nyúltak. Ugyanakkor hátrahagytak egy román nyelvű feliratot, mely a következőt tartalmazta: "A fegyvereket egyelőre nem vittük magunkkal."

Erdély szerte nagy erővel folyik a nyomozás a tettesek után. Jólétesült források a rablásokkal valamint a múlt havi kolozsvári (Cluj) repülőgép szerencsétlenséggel magyarázzák, hogy a beharangozott szeptember 15-i, kolozsvári (Cluj) Ceausescu-látogatást biztonsági okokból lemondták. Az államelnök Erdély más vidékén nyitotta meg az idej tanévet.

Kolozsvár (Cluj)
1986. szeptember 24.

1986/61 sz. jelentés

A romániai hadügyi kiadások csökkentésének gazdasági háttere

A szeptember 22-én bejelentett 5 %-os költségcsökkentéssel kapcsolatban megbízható források jelentése szerint ezek elsősorban nem a román hadsereg műszaki arzenálját fogják érinteni. A hadfelszerelés modernizálásáról a román kormányzat ugyanis már régebben lemondott, illetve beéri azokkal a beszerzési lehetőségekkel, amelyeket a harmadik világba irányuló fegyverkereskedelemből finanszírozni képes. Köztudott, hogy Románia szinte valamennyi közelkeleti és jónéhány afrikai államnak szállít szovjet fegyver cserealkatrészeket. Néhány úgynevezett fejlődő államot ellát vegyi hadfelszereléssel (gáz-bombákkal és -gránátokkal), amelyek romániai vegyi üzemekben készülnek.

A mostani költségcsökkentés elsősorban a hadsereg személyi állományának anyagi juttatásait érinti majd, így a tiszti fizetéseket, illetve a hadsereg gazdasági kiadásait (élelmezés, egyenruhák, felszerelés, stb.).

Értesüléseink szerint az említett célkitűzések elérésére a román kormányzat ki akarja szélesíteni a katonai munkaszolgálatot is. Vagyis növelni akarja azoknak a katonai alakulatoknak a számát, amelyek közvetlenül részt vesznek a gazdasági termelésben. Úgy tudni, hogy ezeknek az alakulatoknak lesz a feladata teljes egészében fedezni a hadsereg gazdasági kiadásait.

Erdélyi források értesítették hírügynökségünket, hogy a kormányzat a tiszti állomány mennyiségi csökkentését is tervezi. A román hadsereg elsősorban a nemzetiségi tisztektől fog rövidesen megválni – ez a folyamat egyébként már meg is indult – valamint azoktól a román nemzetiségű tisztektől, akiknek külföldön élő rokonaik vannak. Néhány romániai polgári intézményt már értesítettek is, hogy teremtsenek munkahelyet az így elbocsátott tisztek számára.

Csíkyszereda (Mircurea Ciuc)
1986. szeptember 24.

1986/62 sz. jelentés

A terhességellenőrzés megszorításának újabb formáit vezetik be Romániában

Ismeretes, hogy Romániában szigorúan tiltják és büntetik a terhességmegszakításokat. E rendelkezés, illetve az illegális művi beavatkozások következtében nagyon megszorodtak a halálesetek. A román rendőri gyakorlat ugyanis az, hogy a beteg nő csak akkor kaphat orvosi ellátást, ha *előbb*, a biztonsági szervek előtt részletes vallomást tesz az abortusz körülményeiről.

E tragikus helyzetet különösen feltűnővé tették, a főleg női munkaerőt foglalkoztató könnyűipari üzemekben, rendszeresen visszatérő halotti megemlékezések; vannak üzemek, ahol hetente többször is ki kell tenni a fekete lobogót. Ez okból az utóbbi időben, a párt- és állami szervek egyre-másra tiltják meg hivatalos helyeken a gyász nyilvános kifejezését, különösen az abortusz következtében elhunytak esetében.

A romániai szervek újabban igyekeznek a terhességellenőrzésre más kényszerítő formákat is találni. Így egyes erdélyi megyékben hivatalos gyakorlattá vált, hogy valamennyi orvosi kezelést, a fogászatitól a baleseti ellátásig, előzetes nőgyógyászati, terhességellenőrzési vizsgálathoz kötik, ami 16 és 45 év között minden nőre vonatkozik.

Bukarest
1986. szeptember 25.

1986/63 sz. jelentés

Az 1985/86-ban napvilágott látott magyarellenes sajtópublikációkat külön kötetben újra megjelentették Romániában

Az elmúlt napokban magyarellenes cikkek, pamfletek antológiáját adta közre a bukaresti Tudományos és Enciklopédiai Könyvkiadó. A könyv címe: *A történelem hamisításának veszélyes játéka (Jocul periculos al falsificarii istoriei)*. A szerzői gárda a román párttörténeti intézet munkatársai valamint a párt szolgálatában álló írók és pártfunkcionáriusok köréből került ki.

A cikkek és pamfletek jó része, már korábban is visszhangra talált a nemzetközi sajtóban, feltűnően agresszív s – a kötet címével mintegy önmagát jellemző – történelemhamisító tendenciája révén.

Az antológia részben historikus cikkeket tartalmaz, melyek "a román nép történeti elsőbbsége alapján" a Romániában élő kétmillió magyar történeti-politikai jelenlétének jogosságát vonja kétségbe. Más írások a magyarság egyes csoportjainak – különösen a csángóknak – a román eredetét igyekszik bizonyítani, jobb híján fajbiológiai érveket hangoztatva. De tartalmazza a kötet annak az Oliver Lustig-nak a cikkét is, aki a zsidóságról mint "románok nagy csoportjáról" szokott megemlékezni s pártjától fő feladatként azt kapta, hogy próbálja elfeledtetni a világgal

a negyvenes évek elején a román rezsim által kiirtott mintegy 350.000 zsidó emlékét.

A kötet, mindezekkel együtt, páratlan történeti bizonyíték. Jellemzője és összefoglalója a mai romániai politikai, ideológiai és – nem utolsó sorban – szellemi lehetőségeknek. Nyelvezete tartalmazza mindazokat az idiómákat, amelyeket a legutóbb a nácizmus helyi képviselői használtak eszméik terjesztésére ("a rög" és "a vér" joga; a "nemzeti tűzhely;" a "Kárpát-Duna Haza" stb.).

Mindezen persze aligha lehet csodálkozni, ha meggondoljuk, hogy a kötet szerkesztője az a Stefan Pascu akadémikus, aki a negyven év előtti román fasiszta ifjúsági mozgalom egyik vezéregyénisége volt.

Kolozsvár (Cluj)
1986. szeptember 27.

1986/64 sz. jelentés

Kísérlet Kolozsvár történeti városrészének megsemmisítésére

Kolozsvár (Cluj) egyik legősibb történeti városrésze, a Szabó-bástya környezetében nagyszabású bontási és építkezési munkálatok kezdődtek. A középkori épületegyüttes – egy 15. századbeli várrészlet és az un. Farkas-utcai gótikus templom, a magyar és az egyetemes történelem felbecsülhetetlen értékű emlékei – az építkezések következtében veszélybe került.

A munkálatok, melyek nem csak a történeti emlékek közvetlen környezetét dúlták fel, de az eddig még felszínre nem hozott relikviák elpusztításával is fenyegetnek, szerves részét képezik annak az átfogó kampánynak, ami a Ceausescu-korszak jegyében igyekszik megsemmisíteni a városok történelmi arculatát, különösképpen pedig Erdély magyar nemzeti emlékeit.

Fotók jegyzéke:

1. A helyi építkezési vállalatnak a várfal köré emelt felvonulási építményei.
- 2-3. A Szabó-bástya az építkezési útzárakkal.
4. A Szabó-bástya tőszomszédságában folyó tömbházépítkezés.
- 5-6. Történelmi relief-felirat a kolozsvári várfalon, melyet a hatóságok már évekkel ezelőtt levakoltattak.
- 7-8. A már elkészült új tömegeklások.
- 9-10. Szemétdombok: a román szocializmus méltó szimbólumai, melyeket Kolozsvár egyik régi városnegyedének helyén "emeltek."

HUNGARIAN PRESS OF
TRANSYLVANIA

*
ERDÉLYI
MAGYAR HÍRÜGYNÖKSÉG

65/1986

TEMESVAR, 1986. SZEPTEMBER 29.

A KOMMUNISTA PART ÉS AZ ORTODOX EGYHAZ KÖZÖSEN SZÍJTJA A MAGYAROKKAL ÉS A TÖBBI KÖRNYEZŐ NÉPPEL SZEMBENI GYŰLÖLETET. A VATIKANHOZ MENESZTETT LEVELEKBEN SÜRGETIK A HAGYOMÁNYOSAN MAGYAR ERDÉLYI RÓMAI KATOLIKUS EGYHAZ TEMPLOMAIBAN A ROMÁN NYELVŰ LITURGIA BEVEZETÉSÉT

Sorozatosan érkeznek a Vatikánhoz azoknak a román katolikusoknak /!/ a levelei, melyek román nyelvű istentiszteletek bevezetését követelik az erdélyi katolikus templomokban.

Legutóbb a Bánság /Banat/ "román katolikusai" fogalmaztak ilyen irányú petíciót, mely azt állítja, hogy "a román katolikusok még ma is elmagyarosító törekvéseknek vannak kitéve azért, hogy nem haligathatnak anyanyelvükön istentiszteletet".

Itt jegyezzük meg, hogy a román nemzetiségű katolikusokat tömörítő ún. "görög katolikus" vallást 1949-ben tiltotta be a bukaresti rezsim. Templomaikat kivétel nélkül az ortodox egyház rendelkezésére bocsájtották s tagjait szintén ebbe az egyházba kényszerítették.

A "román katolikusoknak" a Vatikánhoz eljuttatott újabb igényei mögött így nem jogos elvárások, hanem a bukaresti vezetés ama törekvése áll, hogy az erdélyi katolikusok templomaiból - vatikáni jóváhagyással - kitiltsa a magyar nyelvű istentiszteleteket; s a hagyományosan magyarokat tömörítő, és egyes becslések szerint 1.200.000 lelket számláló római katolikus egyházat a Ceaușescu-rendszer sovén törekvéseinek szolgálatába állítsa.

E törekvés jegyében hoztak létre azt az egyeztető bizottságot is, mely egyrészt a bukaresti párttörténeti intézet, másrészt pedig a nagyszebeni /Sibiu/ ún. Ortodox Teológiai Egyetemi Intézet és a Bánsági Mitropolia tevékenységét fogja egybe. Jó okunk van feltételezni, hogy ez az egyeztető bizottság fő szervezője ma Romániában a magyarokkal és a többi környező népekkel szembeni gyűlölködést szító propagandának. És e szerv áll a Vatikánhoz menesztett - és "spontan népi kezdeményezésnek" álcázott - levelek mögött is.

Nagyvárad (Oradea)
1986. október 1.

1986/66 sz. jelentés

Az Ortodox Egyház nyíltan állást foglalt a Ceausescu-rezsím nemzeti-faji gyűlölködést szító politikája mellett

A közelmúltban két újabb kötet látott napvilágot Romániában, melyek torzító, propagandisztikus képet igyekeznek festeni Magyarországról és a magyarság múltjáról. Mindkét kötetet egyházi személyiség írta és egyházi kiadó jelentette meg. Ennek ellenére nyelvezetük és tendenciózus voltak teljes egészében a mai román pártszemléletet tükrözi.

Mircea Pacurariu – aki egyébként a nagyszebeni (Sibiu) Ortodox Teológiai Egyetemi Intézet professzora – könyvében az Osztrák-Magyar Monarchia ortodox- és románellenes egyházpolitikáját igyekezett bírálólag leírni. A mű kétségtelen értéke, hogy – szemben a hasonló igényű propagandaanyagokkal – jelentős levéltári és bibliográfiai anyagra építi értelmezéseit. Ennek ellenére végkövetkeztetései sommásak és az osztrák-magyar dualizmussal szembeni mai román politikai kifogásokat vetíti vissza egy olyan korba, amikor a román nemzeti kultúrát még az határozta meg, hogy szomszédaitól mit és milyen alapossággal tud elsajátítani. Pacurariu könyvének igen visszatetsző próbálkozása, hogy az 1867-1918 közötti időszak elnyomott románságának "kulturfölényét" – a térség többi népe, főképp a magyarság rovására és egyfajta nemzeti gőg igazolásaképpen – megkérdőjelezhetetlenné tegye.

Nicolae Corneanu, a Bánság (Banat) ortodox érseke, az 1940-1944 között Magyarországhoz visszacsatolt Észak-Erdélyben működő román, vagyis ortodox egyház "történetét" írta meg. A munka tudományos és politikai színvonala nem haladja meg a legszélsőségesebb propagandaanyagokét. E téren joggal állítható a történelmi tényeket kiforgató **Ion Lancranjannal**, vagy a pogromokra úszító **Cornellu Vadim Tudorral** egy vonalba. Az érsek a magyarokról csak úgy hajlandó megemlékezni, mint idegen betolakodókról, akik "elsőként honosították meg Európában a fasizmust." Különös jellemzője a könyvnek az a gyalázkodó ellenségesség sőt gyűlölet, amelyet a Bánság ortodox érseke a testvéregyházakkal, a katolikus és protestáns vallás képviselőivel szemben több alkalommal is fontosnak tart kihangsúlyozni.

Az ortodox egyház, valamint a párt agitációs és propagandaosztálya mindkét munkát széles körben terjesztette.

Pr.Dr.Mircea Pacurariu: *Politica statului ungar fata de biserica romaneasca din Transilvania in perioada dualismului 1867-1918* (A magyar állam politikája az erdélyi román egyházzal szemben a dualizmus időszakában, 1867-1918); Editura Institutului Biblic si de Misiune al Bisericii Ortodoxe Romane, Sibiu 1986.

Dr.Nicolae Corneanu: *Biserica romaneasca din nord-vestul tarii in timpul prigoanei horthyste* (A román egyház az ország észak-nyugati részén a horthysta üldözések idején); Editura Institutului Biblic de Misiune a Bisericii Ortodoxe Romane, (a kiadás

helye nincs feltüntetve), 1986.

Melléklet: a kiadványok borítóinak fotokópiája.

Nagyvárad (Oradea)
1986. október 2.

1986/67 sz. jelentés

Erdélyi magyar tankönyvekben is tiltott a magyar helységnevek használata

A tavalyi dátumozással, de idén megjelentetett X. osztályos magyar nyelv és irodalom tankönyvben, pártutasításra a helységneveket mindenütt románul szedték. Nem új gyakorlat ez; a két világháború között már volt olyan időszak, amikor megtiltották az erdélyi, túlnyomórészt, vagy kizárólagosan magyarok által lakott helységek magyar nevének használatát. Az ötvenes években pedig a vezetékes rádiók műsorából száműzték a magyar helységneveket.

Azonban most fordul először elő, hogy a magyar nyelv és irodalom oktatását is ehhez a gyakorlathoz kötik; s ráadásul olyan utalásokban is a román neveket használják, amely Erdély történetének azon időszakához kötődnek, amikor e terület Magyarország szerves részét képezte.

Így kerülhettek aztán a szövegbe olyan groteszk és az anyanyelv használatának emberi jogát sértő mondatok, mint hogy Ady Endre "a közép-iskola alsó négy osztályát a careii piarista gimnáziumban, a felső négyet a zalai református kollégiumban végezte;" vagy hogy: "1899. . . végétől Oradeán a *Szabadság* című lap munkatársa" (15. oldal). Egy másik példa: "Tamási Áron 1897. szeptember 20-án született a Harghita megyei Lupeni-ban. . ." (69. oldal). Csak a könnyebb tájékozódás kedvéért említjük, hogy az itt Lupeni-nak nevezett helység: Farkaslaka, a kizárólag magyarok által lakott székelyföldi nagyközség.

Egyébként a könyv egész szemléletén jól érzékelhető a magyarelles célzatosság. Így a szerzők több jelentős íróat kicenzúráztak; e téren is a legdrasztikusabb, hogy Kós Károly nevét meg sem említik, miközben a *proletkult* irodalmát bőven és elismerőleg taglalja a kötet. Ugyanakkor az erdélyi magyar irodalom bemutatása helyett jószerevel csak a magyar irodalom román vonatkozásait ismerhetik meg a könyvből a diákok.

Mint hírlík, a tankönyvhöz egyetlen valamirevaló erdélyi szakember sem volt hajlandó a nevét adni. Csak nehezen és kényszer hatására vállalta egy nagyvárad (Oradea) középiskolai tanügyi alkalmazott – bizonyos Indig Ottó –, hogy neve alatt jelenjék meg a könyv.

Kolozsvár (Cluj)
1986. október 11.

1986/68 sz. jelentés

Újult erővel folyik az erdélyi lakosság kifosztása

A Tordaszentlászló (Savadisla) nevű, kizárólag magyarok által lakott erdélyi faluban a hivatalos szervek megtagadták, hogy az embereknek kifizessék a törvényes évi járandóságot.

Amint a falu lakosai munkatársunknak elmondták: az idén különösen jó gabonatermést mondhattak a magukénak. Szeptember végén a betakarítást már majdnem befejezték, amikor a körzeti párt és rendőri szervek központilag megtiltották a szövetkezeti tagságnak, hogy kimenjen a földekre. Helyettük tíz napon keresztül a vidék diákságát hajtották ki a betakarítási munkálatok folytatására.

Tíz nap múlva a hatóságok feloldották az említett tilalmat, majd október első napjaiban közölték, hogy "mivel a szövetkezeti tagok tíz napon keresztül igazolatlanul hiányoztak munkahelyükről, elvesztették a jogot, hogy évi járandóságukat megkapják."

Most érkezett hírek szerint a tordaszentlászlói mezőgazdasági termelőszövetkezetből a betakarított terményeket már el is szállították, s minden bizonnyal kiszállították Erdélyből. A hatóságok erre a katonaságot vették igénybe.

Egyes hírek szerint a párt és a rendőrség egyéb vidékeken is hasonló módszerekhez folyamodott.

Arad
1986. október 15.

1986/69 sz. jelentés

Hatósági fellépés az Aradi vértanúkra emlékezőkkel szemben

Október 6-án Aradon, az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc emlékművének megkoszorúzása elé a román hatóságok akadályokat igyekeztek gördíteni.

A közeli határátkelőhelyen (Nagylak-Nadlac) a románok több magyar csoportot fordítottak vissza; ugyanakkor megtagadták a Magyar Televízió forgatóstábjától is a beutazást. A televízió felvételt szeretett volna készíteni a bukaresti magyar nagykövetség és a kolozsvári (Cluj) magyar konzulátus képviselőinek koszorúzásáról.

Úgy értesültünk, hogy a hivatalos és nemhivatalos tiltakozásokra válaszolva a román hatóságok azt állították, hogy halaszthatatlan útjavítási munkálatok miatt kellett a forgalmat korlátozniuk. A valóságban azonban csak október 6-át követően bontották fel az emlékműhöz vezető utakat, beleértve a magyar határral összekötő útszakaszt is.

Ha a Magyar Televízió nem is lehetett jelen, amatőrfilmeseznek sikerült rögzíteni az aradi megemlékezést. Beszámolók szerint az ünnepség színhelyét civilruhás Securitate ügynökök vették körül; fényképeztek, igazoltattak, többeket megfenyegettek és elzavartak. De a megfélemlítés ellenére több százan gyűltek össze mégis és rótták le kegyeletüket az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc vértanuinak emlékműve előtt.

Kolozsvár (Cluj)
1986. október 17.

1986/70 sz. jelentés

A Román Akadémia újabb magyarelles publikációkat tervez megjelentetni

A Román Akadémia kolozsvári (Cluj) részlegének kutatóival közölték, hogy három történelmi alapmunka megjelentetése szerepel a jövő évi munkatervben.

Mindhárom mű az elmúlt időszak magyarelles propagandájának politikai eszmekörébe illeszkedik. Az első az osztrák-magyar dualizmus iskolapolitikáját fogja bemutatni, természetesen hangsúlyozva az úgynevezett "magyar bűnök" jelentőségét a kisebbségekkel szembeni sérelmek terén. A tervbevetett második kiadvány általában a román kisebbség helyzetével fog foglalkozni a dualizmus korában, s kiemeli – az úgynevezett "memorandum-perig" – e kisebbség elnyomatásának konkrét tényeit.

A harmadik munka Oliver Lustig "kutatásai" alapján az erdélyi zsidóság helyzetét kívánja fölteképezni, egyben ismertetve azokat a végzetes hatásokat is, melyeket – e népcsoport tragikus sorsán belül – az 1944-es deportálások betöltöttek.

Oliver Lustig "kutatásaihoz" igyekezett Izraelben beszerezni a megfelelő adatokat. De miután a zsidóságot ott is "erdélyi románok nagy csoportjának" nevezte, a hivatalos könyvtárak elzárkóztak attól, hogy Lustignak információkat adjanak. Hírügynökségünk izraeli munkatársa előtt az egyik központi könyvtár alkalmazottja úgy nyilatkozott, hogy "Lustig úr arra szeretett volna információkat szerezni nálunk, hogy

miként küldtek gázhalálba magyar emberek román embereket. Erre én csak azt tudtam mondani – válaszolta a könyvtáros – hogy ilyesmiről nincs tudomásunk. A magyar hatóságok valóban kiszolgáltatták a hitleri Németországnak a magyarországi, egyébként magyar anyanyelvű és érzelmű zsidóság egy részét, de románokról nincs tudomásunk, akiket, úgymond a magyarok elgázosítottak volna."

Oliver Lustig, Izraelből visszatérve, figyelmen kívül hagyta ezt a véleményt, és sajtópolémiába fogott, melynek hangvétele – megítélésünk szerint – aligha segítheti a zsidóság sorsának feltárását. Az ismertetett szellemben cikksorozatot kezdett közölni a *Flacara* című, a múltban egyébként még anti-szemita cikkeket is publikáló bukaresti újság október 3-i számában, *A fiataloknak joguk van tudni – Véres napló* címmel. Azonban alig jelent meg Oliver Lustig cikksorozatának első darabja, álarcos egyének megtámadták a romániai Buhusi helység ortodox zsinagógáját. Megkötözték a templomszolgát, majd az épületet felgyújtották. Tiltakozásképpen Moses Rozen főrabbi cikket közöltetett a *Cultul Mozaic* című egyházközségi lap legutóbbi számában a romániai zsidópogromokról, mely cikk csak azt követően jelenhetett meg, hogy Rosen személyesen tudatta Ceausescuval, ha "a zsidósággal szembeni példátlan gyűlöletből legalább e napnál világosabb tényeknek nem adhatunk hangot, akkor az eltelt évtizedek összes romániai szennyét a világsajtó elé tárjuk." Ceausescu ekkor megadta magát és hatalomra kerülése óta először a *Cultul Mozaic* leközölhette a romániai zsidópogromok

bizonyos tényeit.

Marosvásárhely (Tirgu Mures)
1986. október 20.

1986/71 sz. jelentés

Marosvásárhelyen megszüntetik a magyar utcaneveket

Az egykori Magyar Autonóm Tartomány székhelyén, Marosvásárhelyen (Tirgu Mures), ahol mindezig még *részen* megmaradtak a magyar utcanevek, döntés született az elnevezések románosítására. A város két jellegzetes utcájának, a Kossuth és Vörösmarty utcáknak a nevét máris megváltoztatták, mégpedig Calarasi, illetve Marasesti-re.

Az eljárás tulajdonképpen nem új; az erdélyi helységekből, a magyar község, vagy városnevekkel egyetemben, már rendre eltűnt szinte minden magyar utcatábla. Így jó ideje számítani lehetett a román rezsím ezen újabb magyarellenes intézkedésére is.

Sepsiszentgyörgy (Sfintul Gheorghe)
1986. október 25.

1986/72 sz. jelentés

A román hatóságok akadályozzák a megsérült egyházi műemlékék helyreállítását

A bukaresti hatóságok igyekeznek megakadályozni az ez évi Romániai földrengés következtében megsérült három erdélyi templom renoválását. Arra kényszerítették a gyulafehérvári (Alba Iulia) római katolikus és a kolozsvári (Cluj) református püspökséget, hogy ne engedélyezzék a pénzgyűjtést az ákosi (Acisi), a csomakőrösi (Chiurus) és a sepsiszentgyörgyi (Sfintul Gheorghe) templomok restaurációjára.

Bukarest
1986. október 29.

1986/73 sz. jelentés

Kőrösi Csoma Sándor után Irinyi Jánost is "Román Tudósnak" tüntetik föl

A *Magazinul* című bukaresti lap legújabb száma meglepő bejelentéssel szolgált. Mint 1984-ben már jelentettük (12/1984), ez a lap kiáltotta ki Kőrösi Csoma Sándort, a nagy keletkutatót románnek, mégpedig Alexandru Sama néven.

Legújabban a *Magazinul* Irinyi Jánost szemelte ki "tiszteletbeli" románnek. Irinyi (1819-1895), bihari születésű emberként egy ideig Nagyváradon élt és működött; itt dolgozta ki az ún. "foszfortartalmú zajtalan gyufa" konstrukcióját, amit aztán egy svéd cégnek adott el. A *Magazinul* figyelemreméltó szerénységgel közli legújabb felfedezését, miszerint a nagyváradai (Oradea) Ioan I. Irimie román tudós volt az, aki az emberiséget megajándékozta a gyufa felfedezésével.

Kolozsvár (Cluj)
1986. november 5.

1986/74 sz. jelentés

Megmozdulásokra került sor Erdély szerte a fokozódó élelmiszerhiány miatt

A bizalmi szervek előtt október 13-án ismertetett, majd november 1-én életbeléptetett új erdélyi élelmiszerellátás teljes mértékben felborította a térség nyugalmát. Az intézkedés, Kolozsvárott (Cluj) például napi 30 dkg kenyeret ír elő fejenként, de már az első napokban sem kaphatta meg a lakosság bizonyos része ezt az adagot. Különösen azokat sújtotta az intézkedés, akik napközben munkahelyükről képtelenek kimozdulni, tehát a munkásságot.

Munkabeszüntetésekre került sor ez okból a kolozsvári (Cluj) Nehézipari Gépkombinátnban (Combinatul de Utilaj Greu), a tordai (Turda) üvegyárban, a brassói (Brasov) szerszámgépgyárban. Rövidebb-hosszabb munkabeszüntetésekről adnak hírt a megfigyelők Temesvárról (Timisoara) és Aradról is.

Értesüléseink szerint a kolozsvári és tordai munkabeszüntetéseket mérnökök szervezték s a gyorsan a helyszínre siető pártszervek azonnal ígéretet tettek a munkásság valamennyi követelésének orvoslására. Retorziókra egyelőre nem került sor, de hírek terjedtek el arról, hogy a munkabeszüntetések résztvevőit többször kihallgatták.

Kolozsvár (Cluj)
1986. november 6.

1986/75 sz. jelentés

Folytatódnak az élelmiszerhiány miatti tiltakozások Erdélyben

Kolozsvár (Cluj) egyes részein, a Monostori és Dónáth negyedben, november 1-re virradó éjszaka falfeliratok jelentek meg a következő szöveggel: "Húst és kenyeret! Le a Ceausescu diktatúrával!" Illetve: "Diktatúra helyett kenyeret és tejet gyermekeinknek!" Azóta több alkalommal a megrendelőkhez továbbított tejesüvegeken, sőt olykor a postai csomagokon is hasonló feliratokat lehetett olvasni.

November 1-én este, a halottak-napi világításra igyekvőket, a történelmi nevezetességű Házsongárdi temetőben meglepő kép fogadta: a sírok között több száz röpcédulát találtak szétszórva, amelyek a Ceausescu-rezsím elleni lázadásra szólítottak fel. Ugyanakkor a temető kápolnáját rendőrökből és civilruhás securitate-ügynökökből álló különítmény vette körül, akik az épület bejárati részét nagy ponyvával letakarták, miközben hallható volt, hogy mások, a ponyva alatt a kápolna vakolatát távolítják el. Elterjedt vélemények szerint az épületre is előzőleg tiltakozó feliratok voltak festve. November 2-án a Securitate lezárta a temetőt.

Bukarest
1986. november 8.

1986/76 sz. jelentés

Újabb támadás a "Kriterion" ellen

A román hatóságok által már évek óta támadott nemzetiségi **Kriterion Könyvkiadó**t most újra a megszüntetés veszélye fenyegeti. A pártszervek jelenleg 1987. január 1-ével tervezik az intézmény beolvasztását a román irodalmi műveket megjelentető **Eminescu**, illetve a világirodalmi művek megjelentetésére szakosodott, román orientáltságú **Univers Könyvkiadó**ba.

E lépés alighanem rövid időn belül megszüntetné a magyar és a többi romániai nemzeti kisebbség könyvkiadását.

Kolozsvár (Cluj)
1986. november 15.

1986/77 sz. jelentés

A kolozsvári sztrájkok oka az élelmiszerhiány és a bérmegvonás

Mint jelentettük, november folyamán Kolozsvárott (Cluj) több nagyüzemben sztrájkoltak a munkások a november 1-én életbeléptetett élelmiszerkorlátozások és a fizetésesökkentések miatt. A Nehézipari Gépkombinát (C.U.G.) egyes részlegeinek munkásai azért szüntették be a munkát, mert a "tervteljesítés" elmaradása miatt fizetésüknek mintegy 40 %-át nem kapták meg. E tervben egy olyan automata gépsor legyártása szerepelt, melynek technológiáját a román hírszerzés szerezte meg az NSZK-ból s mely egy különleges lövedék gyártását tette volna lehetővé. Olyan megbízható híreink is vannak, hogy az automata gépsort a Zarnesti-Tohan-i (Brassó megye) fegyvergyárban állították volna üzembe, s a lövedékek szállítására már szerződést is kötöttek két közel-keleti állammal, Iránnal és Irákkal. Az első szállítmánynak ez év november 15-én kellett volna elindulnia. Mivel a kolozsvári (Cluj) nagyüzem nem tudott az automata gépsor konstrukciójával megbirkózni, az üzlet – legalábbis egyelőre – elmaradt; ugyanakkor a kombinát munkásai nem kapták meg fizetésük egy részét.

A sztrájkot követően párt és rendőri szervek szálltak ki a helyszínre. A munkások valamennyi követelését készek voltak teljesíteni, sőt büffék felállítását is elrendelték az üzem területén, melyekben már rég nem látott élelmiszereket lehetett kapni. A munkások azonnal felvették a munkát s letartóztatásokról, tettlegességekről nincs tudomásunk.

A Nehézipari Gépkombinátban történetekkel egyidőben szüntették be a munkát a kolozsvári (Cluj) Tehnofrig nevű élelmiszeripari gépgyár egyik részlegének munkásai is. A részlegen többségében magyarok dolgoznak, akik – követeléseik érvényesítése végett – tüntető módon az üzem udvarára vonultak. A helyszínre érkező hatósági emberek itt is azonnal mindent megígértek, viszont a munka felvétele után, a sztrájk magyar nemzetiségű szervezőit azonnal eltávolították a gyárból.

Nagyvárad (Oradea)
1986. november 20.

1986/78 sz. jelentés

Megszűnt a román állampolgárságú turisták számára az emigrációs tranzitlehetőség Magyarországon keresztül Ausztriába

Október 28-ával megszűnt az a lehetőség, hogy román állampolgárságú, turista útlevelemmel rendelkező egyének Magyarországon keresztül Ausztriába utazhassanak.

Ez a folyamat, mely az elmúlt időszakban sok román állampolgárságú egyének nyújtott alkalmat az emigrációra, 1985 júniusában vette kezdetét. 1986 augusztusáig közel 2,800, többségében magyar nemzetiségű egyén érkezett ezen az úton Ausztriába és kért politikai menedékjogot. Azóta ez a szám feltehetően megkétszereződött.

Arra, hogy a magyar hatóságok átengedjék a román állampolgárságú turistákat, az adott jogalapot, hogy Ausztria és Románia között a hetvenes évek eleje óta nem létezik vízumkényszer. Csak a magyar-román turisztikai egyezmény kötelezte volna a magyar hatóságokat ilyen fellépésre, de ezt az egyezményt épp a románok szegték és szegik meg következetesen, kiutasítva és durván zaklatva a Romániába illetve Erdélybe látogató magyar állampolgárokat.

Értesüléseink szerint az 1986. október 28-ával bevezetett határátlépési tilalmat az osztrák szervek rendelték el azt követően, hogy a román kormány több ízben élesen tiltakozott az osztrák kormánynál.

Szatmárnémeti (Satu Mare)
1986. november 21.

1986/79 sz. jelentés

A román hadsereg 10 katonája Magyarországra menekült

A szatmár megyei Kaplony (Capleni) és Börvely (Bervenii) térségében, november hónap első felében tíz felfegyverezett román katona átszökött Magyarországra. A magyar határ mentén állomásozó román egységek katonái között ugyanis elterjedt a hír, hogy a szomszéd ország hatóságai nem adják vissza a román állampolgárságú menekülteket, sem a civileket, sem pedig a katonákat. Sőt – amint erre október 28-ig lehetőség is volt – biztosítják továbbutazásukat Ausztria felé.

Értesüléseink szerint a magyar hatóságok lefegyverezték a katonákat és visszaszállították őket román területre.

Brassó (Brasov)
1986. november 23.

1986/80 sz. Jelentés

A brassói könyvtárakból eltávolítják a magyar nyelvű könyveket. Az evangélikus egyházközség irattárát Bukarestbe szállították

Brassóban (Brasov) a városi, vállalati és iskolai könyvtárakból eltávolítják a magyar nyelvű könyveket. Az újkeletű rendelkezés értelmében a könyvtárak egyelőre megtarthatják a magyar nyelvű szakkönyveket, de a szépirodalmi és társadalomtudományi köteteket át kell adják a vidék papírgyárainak bezúzásra. Beszámolók említik, hogy a könyvtárak és iskolák előtt az utcán néhol napokig állnak gúlában a magyar könyvek, várva a zúzdákból érték küldött teherautókat.

Ugyanakkor a brassói evangélikus egyházközség értesítette hírügynökségünket, hogy az egyházközség irattárát – melyben a helybeli németység több évszázados anyakönyvi és történeti dokumentumait őrizték – elszállították Bukarestbe.

Kolozsvár (Cluj)
1986. november 25.

1986/81 sz. jelentés

Az idén már nem jelenhetett meg magyar ábécéskönyv Romániában

Az idei tanévben már nem adtak ki magyar nyelvű ábécéskönyvet. A tanügyi hatóságok a tanítóknak azt az utasítást adták, hogy az oktatásban a román nyelvű ábécéskönyvet használják.

Ezzel egyidőben – központi rendeletre – minden erdélyi megyében felszámolták a tanítók magyar nyelvű módszertani körét.

Kolozsvár (Cluj)
1986. november 25.

1986/82 sz. jelentés

A Kolozsvári sztrájkokat követően eltűnt 25 munkás

Kolozsvárott (Cluj) november folyamán a november 1-én életbeléptetett élelmiszerkorlátozások és fizetéscsökkentések miatt több nagyüzemben sztrájkoltak a munkások. A munkabeszüntetéseket követően a hatóságok igen engedékenynek mutatkoztak. A Tehnofrig nevű gyárból viszont eltávolították azokat a magyar nemzetiségű munkásokat, akiket a sztrájk szervezésével gyanúsítottak.

Most érkezett jelentések szerint a Nehézipari Gépgyárból (C.U.G.), a sztrájkot követő egy-két hét alatt mintegy huszonöt munkás tűnt el. Kolozsvár-szerte letartóztatásokról beszélnek. A városi hatóságok nem hajlandók nyilatkozni az ügyről. Annyi azonban bizonyos, hogy erről a huszonöt emberről hozzátartozóik azóta nem tudnak semmit.

Marosvásárhely (Tirgu Mures)
1986. november 26.

1986/83 sz. jelentés

A marosvásárhelyi "Orvostudományi és Gyógyszerészeti Intézet" idei végzettjeinek kihelyezése is a fokozódó nemzeti elnyomást szolgálják

1986. november 29-én a marosvásárhelyi (Tirgu Mures) Orvostudományi és Gyógyszerészeti Intézet végzős diákjai megkapták névreszóló kinevezéseiket az ország különböző vidékeire. Az immáron hagyományszámba menő kényszerkihelyezések során, erdélyi orvosi állások betöltésénél előnyben részesítették a nem-erdélyi illetőségű román diákokat; bár az itt alkalmazott nemzetiségi diszkrimináció nem tekinthető olyan módszeresnek mint a Kolozsvári Egyetem végzettjeinek esetében.

Az Orvostudományi és Gyógyszerészeti Intézet dékáni hivatalától származó információk szerint azonban az idei kihelyezések a román rezsim egy másik nemzetiségellenes gyakorlatára is rávilágítanak. Nevezetesen: az orvosi ellátás szempontjából rendkívül elhanyagolt erdélyi – elsősorban magyar – megyék rovására egyre több új orvost neveznek ki óromániai (Regat) területekre. A helyzetet súlyosbítja, hogy mindenekelőtt épp a marosvásárhelyi Intézet lenne hivatva Erdély orvosokkal való ellátását biztosítani.

Beszédes példa e téren, hogy míg 1985-ben Maros megyébe az intézet 20 medikusa került, addig – bár az igények azóta szinte megduplázódtak –, az idén már csak 10 orvost kapott e megye az intézettől.

A kihelyezés során "meghirdetett" orvosi állások, városok szerint a következők:

Erdély Órománia (Regat)	
Gyulafehérvár (Alba Iulia) 6	Botosani 11
Arad (Arad) 3	Pitesti 5
Nagyvárad (Oradea) 2	Tirgoviste 5
Beszterce (Bistrita) 2	Craiova 5
Brassó (Brasov) 6	Rimnicu Vilcea 6
Fogaras (Fagaras) 3	Galati 5
Kolozsvár (Cluj) 2	Tulcea 5
Szentgyörgy (Sfintul Gheorghe) 1	Bukarest 3
Temesvár (Timisoara) 6	Focsani 7
Lugos (Lugoj) 1	Iasi 4
Hunyad (Hunedoara) 7	Tirgu Jiu 7
Csíksereda (Mircurea Ciuc) 2	
Nagybánya (Baia Mare) 7	
Máramarossziget (Sighetul Marmatiei) 4	
Marosvásárhely (Tirgu Mures) 10	
Szatmár (Satu Mare) 2	
Zilah (Zalau) 5	
Szeben (Sibiu) 9	
Medgyes (Medias) 2	

Marosvásárhely (Tirgu Mures)
1986. november 26.

1986/84 sz. jelentés

Román utcanevek Marosvásárhelyen

November második hetében Marosvásárhelyen (Tirgu Mures) megkezdődött a még létező magyar, vagy magyar vonatkozású utca nevek románosítása. Erre az intézkedésre az 1986. szeptember 29-én kibocsájtott, 14-es számú megyei szintű határozattal értelmében került sor, mely a minisztertanács 386/1977-es dekrétumára hivatkozik.

A megváltoztatott utcanevek listája a következő:

Az utca neve	Az utca új neve
Vörösmarty	Marasti
Táncsics	Plevna
Kistemplom-tér	Memorandului
Téka	Pades
Kriza János	Bobilna
Kossuth	Calarasilor
Holtmaros	Solidaritatii
Ady Endre	Rovinari
Ritus Moresti	
Ötös Duzilor	

Ezeknek az utcáknak a lakóit a rendőrség felszólította, hogy záros határidőn belül és 300 lei illeték lefizetése mellett ki kell cseréltessék személyi azonossági irataikat.

Marosvásárhelyen a Dózsa Györgyről és Kinizsi Pálról elnevezett utcákat már régebben Gheorghe Doja és Paul Chinezu utcaként szerepeltetik.

CsíkSZereda (Mircurea Ciuc)
1986. november 30.

1986/85 sz. jelentés

Hatósági megfélemlítés egy katolikus ünnep szervezői és résztvevői ellen

A Hargita megyei Mádéfalván (Siculeni) és Rákoson (Racul) a katolikus egyházközség 1986. november 15-16-án, a kiemelkedő katolikus szentre, Erzsébetre emlékezve, egyházi ünnepséget szervezett. Ennek a fénypontja a Kovászna megyei Torja (Turia) község katolikus színjátszóköreinek előadása lett volna Szent Erzsébet életéről. Az előadásra azonban nem kerülhetett sor, mert az ünnepet megelőző héten a torjai színjátszókör 13, általános iskolás korú tagjának szüleit berendelték Torja község Néptanácsára. Itt a helybeli előjárók és a helybeli rendőrpáncsnok közölte a szülőkkel, hogy amennyiben gyermekeik részt vesznek az említett ünnepségen, úgy eltávolítják őket az iskolából. Ezen felül minden szülőt arra kényszerítettek, hogy írjanak alá egy bizonylatot, mely szerint gyermekeiknek megtiltják a mádéfalvi és rákosi szereplést.

Bukarest
1986. december 1.

1986/86 sz. jelentés

A romániai reform lényege: nem fizetni a munkásoknak

A bérezés romániai "reformja" keretében a rezsím újabb munkásellenes machinációt igyekszik törvénybe iktatni.

Hivatalos helyen ugyanis komolyan mérlegelik, hogy az elkövetkező időszakban a bérkifizetések dátumát havonta 2-2 nappal kitolják, illetve késleltetik. Így a jövő év végére, a munkások egy teljes havi fizetéstől esnének el.

Ez a bérrendelet egyelőre csak terv. De jellemző módon egészítené ki azt a jelenleg máris érvényben lévő rendelkezést, melynek értelmében a dolgozóknak évi jövedelmükből egy havi bért "fel kell ajánlaniuk" az államnak.

Bukarest
1986. december 6.

1986/87 sz. jelentés

Romániában már a diákok számára sem lesz szabad a karácsony

“A téli iskolaszünet december 28-án kezdődik.” – jelentették be Romániában. Ez az első olyan esztendő, melyben a karácsony a diákok számára sem lesz szabad.

A karácsony Romániában már több mint 30 éve nem hivatalos, sőt olykor kifejezetten tiltott ünnep. A hívőkre s az európai tradíciók tisztelőire az utóbbi időben egyébként is még nagyobb politikai nyomás nehezedik; s e téren a karácsony családi megünnepléséért egyre gyakrabban kell a hatósági önkénynek is megküzdeni.

Mindez abban a Romániában történik, melynek vezetői – őskeresztény tradíciókra hivatkozva – igyekeznek a Vatikánra nyomást gyakorolni, a román kormányt elismerő gesztusok megtételéért.

Temesvár (Timisoara)
1986. december 23.

1986/88 sz. jelentés

Diáktiltakozások Romániában a karácsonyi szünet tervezett eltörlése ellen

Az előzetes hírekkel ellentétben Romániában december 22-én mégis sor került az iskolai téli szünet bejelentésére. Bár a román kormányzat – ateista célkitűzéseinek szellemében – előzetesen meghirdette, hogy az idéntől kezdve a karácsony többé nem lehet része a téli szünidőnek, az országban tanuló külföldi diákok tiltakozását követően mégis meghátrálásra kényszerült.

Értesüléseink szerint a tiltakozást kolozsvárott (Cluj) és temesvárott (Timisoara) tanuló görög állampolgárságú egyetemisták kezdeményezték. Ők – a hatósági bejelentést figyelmen kívül hagyva – vonatra ültek és elhagyni készültek az országot, de a román határőri szervek visszafordították őket a határállomásokról. Illetve – ilyesmi történt például a román-jugoszláv határokon – az ellenszegülőket fegyverrel kergették le a vonatokról.

Ezt követően a görög és más, hozzájuk csatlakozó, elsősorban nyugat-európai egyetemisták, sztrájkot hirdettek és a hírek szerint néhány diplomáciai testület is tiltakozott, mire a bukaresti tanügyminisztérium sietve bejelentette, hogy országszerte a hagyományos időpontban, vagyis december 22-én életbe lép a diákság téli vakációja.

Kolozsvár (Cluj)
1986. december 23.

1986/89 sz. jelentés

Elitelték Dr. Kún Attilát

Kún Attila kolozsvári (Cluj) illetőségű sebészt, gazdasági bűncselekmény címén három évi szabadságvesztésre ítélte egy Dés-i (Dej) bíróság.

Dr. Kúnt – aki hosszú időn keresztül önkéntes orvosi ellátásban részesítette Szék (Sic) erdélyi magyar nagyközség lakosait – a szamosújvári politikai börtön igazgatója arra próbálta kényszeríteni, hogy egy agyonvert fogolyról hamis halotti bizonyítványt állítson ki. Miután Dr. Kún ezt megtagadta, a rendőrség a sebészt, bizonyos gazdasági bűncselekményekre hivatkozva, letartóztatta.

Az efféle eljárás egyébként Romániában korántsem újkeletű. Azt követően, hogy Dr. Kún esete a nemzetközi sajtóban nyilvánosságra került – mintegy a Dr. Kún elleni eljárás nemzetiségellenes tendenciáját cáfolandó – az ügyészség eljárást kezdeményezett a román nemzetiségű, neves kolozsvári onkológus, Chiricuta professzor ellen is. A professzor csak úgy tudta megúszni a börtönt, hogy önkéntesen följánlotta az államnak nagyértékű képzőművészeti magángyűjteményét.

Nagybánya-Kolozsvár (Baia Mare-Cluj)
1986. december 25.

1986/90 sz. jelentés

Újabb erdélyi sztrájkokról, illetve tiltakozásokról érkeztek hírek

A máramarosi (Maramures) Erzsébetbányán a színesfémházak alkalmazottai sztrájkba léptek, követelve a munkafeltételek javítását. A bányászok egyidejűleg több élelmiszert követeltek, s azt, hogy a vezetőség fizesse ki a hónapok óta esedékes bérhátralékot is.

E novemberi megmozdulásokkal egyidőben, a Kolozs megyei Szamosújváron (Gherla) falfeliratok jelentek meg. A vasúti állomás falán olvasható egyik, román nyelvű felirat a következőképpen hangzott:

Nu vrem carne la export

ci pe Ceausescu mort!

(Inkább Ceausescu halálát lássuk, semmint a hús további exportálását!)

December első hetében a Marosvásárhelyi (Tirgu Mures) Vegyi Kombinát falára festettek fel hasonló jelmondatokat. Az egyik ezek közül azzal fenyegetőzött, hogy, ha a hatóságok Marosvásárhelyen is bevezetnék a kenyér adagolását, felrobbantják az üzemet.

Marosvásárhelyi (Tirgu Mures) pártköröktől származó információk szerint, 1987. január elsejével már itt is személyenként csak napi 300 gramm kenyeret fog kapni a lakosság.